

Τὸ Συμβούλιο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ χαρακτήρας τῶν δημοσιευομένων ἐκθέσεων τῶν ἀνασκαφῶν εἶναι προσωρινός. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία διατηρεῖ τὸ δικαίωμα τῆς μελέτης καὶ τῆς ὀριστικῆς δημοσίευσης τῶν εὗρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν τῆς.

Ἀπαγορεύεται ἡ μερικὴ ἢ ὀλικὴ ἀναδημοσίευση χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ Συμβουλίου.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ 2019

TOMOS 66 (2019)

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία
Πανεπιστημίου 22, 106 72

FAX +30 210 3644996, τηλ. +30 210 3609689
secr@archetai.gr – www.archetai.gr

ISSN 0570-6211

ΤΟ ΕΡΓΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2019

ΥΠΟ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

*Γενικοῦ Γραμματέως
τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας
Ἀκαδημαϊκοῦ*

ΑΘΗΝΑΙ 2020

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Συχνὰ ἀναρωτιέμαι μήπως ἡ ἐτήσια σύναξή μας, στὴν ὁποία ἀνακοινώνεται σχεδὸν ἀνελλιπῶς ἐπὶ 183 χρόνια τὸ ἔργο μας κάθε χρονιάς, ἀποτελεῖ σύμπτωμα ἀπολίθωσης τῆς Ἑταιρείας. Ἐκείνη φορῶντας ὅπως σήμερα «τ' ἀρχαῖα της στολίδια», συνεχίζει τὸ τελετουργικὸ ποὺ τῆς ὄρισαν οἱ προσωπικότητες ποὺ τῆς ἔδωσαν τὴ ζωὴ. Δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχνᾶμε. Σ' ἓνα χρόνον ἀπὸ σήμερα θὰ κάνουμε τὸν ἀπολογισμό μας πρὸς ἐκείνους.

Παρὰ τοὺς ἐνδοιασμοὺς ποὺ ἐκφράζουν τὰ λόγια μου, ὡς πρὸς τὸν ἐτήσιο ἀπολογισμό τῆς Ἑταιρείας, δὲν παραβλέπω ὅτι ὅλοι οἱ πρὶν ἀπὸ μᾶς δὲν σταμάτησαν οὔτε μία στιγμή νὰ ἐργάζονται γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ ἀρχαίου πνευματικοῦ καὶ ὕλικου παρελθόντος τοῦ τόπου τούτου, ποὺ μᾶς βασανίζει μὲ τὸ παρελθόν του, καὶ τὸ προδίδουμε κι ἐμεῖς μὲ τὴ σειρὰ μας, γιὰτὶ πολλὰς φορὲς τὸ φορτίο του ξεπερνᾶ τὶς δυνάμεις μας.

Δὲν συνεχίζω ὁμως γιὰτὶ πρέπει νὰ μνημονεύσω ἐκείνους ποὺ μᾶς ἄφησαν τὴ χρονιὰ ποὺ πέρασε.

Ἡ Νίκη Γουλιανδρῆ (1925 - 9.2.2019) μὲ σπουδὲς Πολιτικῆς Ἐπιστήμης, Οἰκονομικῶν καὶ Φιλοσοφίας, ζωγράφος βοτανολογικῶν βιβλίων καὶ Πρόεδρος τοῦ ὁμώνυμου Μουσείου Φυσικῆς Ἱστορίας, διετέλεσε ὑπουργὸς Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, ἔδρασε στὸν πνευματικὸ καὶ πολιτιστικὸ τομέα καὶ ἔτυχε διεθνοῦς ἀναγνώρισης.

Ὁ Νικόλαος Μουτσόπουλος (1927 - 13.3.2019), ἀρχιτέκτων, μαθητὴς τοῦ Ὁρλάνδου, τοῦ Πικιώνη, τοῦ Γκίκα καὶ τοῦ Τσαρούχη, εἶχε σπουδάσει Ἀρχαιολογία, κλασικὴ καὶ βυζαντινὴ, καὶ διέπρεψε ὡς καθηγητὴς τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Μορφολογίας στὸ Ἀριστοτελεῖο Πανεπιστήμιο. Ἐκανε συστηματικὰ ἀνασκαφές, ἀσχολήθηκε μὲ τοὺς ὀχυροὺς οἰκισμοὺς καὶ τὰ κάστρα τῆς Ἑλλάδος καὶ τιμήθηκε κατ' ἀξίαν ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ ἄλλες ξένες Ἀκαδημίες καὶ Πανεπιστήμια.

Ὁ Γεώργιος Παπαθανασόπουλος (1924 - 26.5.2019) ὡς ἔκτακτος ἀρχαιολόγος ἐργάστηκε ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ Carl Blegen στὸν Ἄνω Ἑγκλιανὸ καὶ ὡς Ἐπμελητὴς καὶ Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων ὑπηρετήσε στὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖο, τὴν Ὀλυμπία, τὴ Λακωνία, ὅπου καὶ ἐρεῦνησε τὸ νεολιθικὸ Σπήλαιο τοῦ Διροῦ. Διετέλεσε ἀκόμη Προϊστάμενος τῆς Ἐφορείας Ἐναλίων Ἀρχαιοτήτων καὶ Διευθυντὴς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Μουσείου της.

Ὁ Νικόλαος Χαρκιολάκης (1950 - 28.5.2019), ἐπίτιμος Διευθυντὴς Ἀναστήλωσης Νεωτέρων καὶ Σύγχρονων Μνημείων τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, ἦταν μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, τὴν ὁποία συνέτρεξε ἰδίως στὸ θέμα τῆς ἀποκατάστασης τῆς οἰκίας «Μπάρλα». Τὰ ἐπιστημονικὰ του ἐνδιαφέροντα ἐκάλυπταν τὰ μνημεῖα τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς Ἑλλάδος, Ἅγιον Ὅρος, Κρήτη, Κυκλάδες, Πελοπόννησος. Τὰ τελευταῖα χρόνια εἶχε ἀσχοληθεῖ ἔντονα μὲ τὴν ἀποκατάσταση νεωτέρων μνημείων.

Ὁ Δημήτριος Κοζομπόλης (1931 - 6.6.2019) σπούδασε Οἰκονομικὰ καὶ Νομικὰ καὶ διετέλεσε ἐπὶ μακρὰ ἔτη Διευθυντὴς τοῦ Ἐπαγγελματικοῦ Ἐπμελητηρίου Πειραιῶς. Πιστὸς φίλος καὶ ἐταῖρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, μᾶς προσέφερε ἐπὶ χρόνια ὑπηρεσίες ὡς μέλος τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐταίρων. Δραστήριος ὡς πρὸς τὰ πολιτιστικὰ θέματα τῆς Κυνουρίας καὶ τῆς Μάνης, ἀφιέρωσε μεγάλο μέρος τῆς δραστηριότητός του ὡς Πρόεδρος τῆς Παμπειραϊκῆς Ἑνώσεως στὴν ἀναστήλωση τῆς Ἁγίας Τριάδος Πειραιῶς, ἔργο πρὸς τὸ ἔφερε οὐκ ὀλίγες φορές ἐπιτυχία.

Ὁ Κωνσταντῖνος Σβολόπουλος (1938 - 13.8.2019), καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεώτερου Ἑλληνισμοῦ καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὑπῆρξε δραστήριος μελετητὴς τῆς Νεώτερης καὶ κυρίως τῆς Σύγχρονης Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἠδεδίξε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν περίοδο τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, τοῦ ὁποίου καὶ κατέταξε τὸ Ἀρχεῖο, ἀσχολήθηκε καὶ μὲ θέματα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ '21, τῆς Κατοχῆς, ὡς καὶ μὲ τὴ σύγχρονη Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Σπυρίδων Κοκκολιάδης (1924 - 20.9.2019), ἀρχιτέκτων-πολεοδόμος, διετέλεσε Σύμβουλος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ὑπηρετήσε στὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων καὶ ἔφθασε ἕως τὸν βαθμὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ κατόπιν Ὑπουργείου Χωροταξίας.

Ἡ Βασιλικὴ Παππᾶ (†25.11.2019) ἀνῆκε στοὺς νεώτερους ἐταίρους μας. Καθηγήτρια τῆς Ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων, ἀσχολήθηκε μὲ τὴν κεραμικὴ καὶ τὴ μικροτεχνία τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων, μὲ τὸν δημόσιο καὶ ἰδιωτικὸ βίο στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, καὶ ἰδιαίτερος μὲ τῆς Ἀμοργοῦ.

Ὁ παλαιὸς ἐταῖρος μας καὶ συνεργάτης τῆς Ἐταιρείας Ἀλέξανδρος Καμπίτογλου (1922 - 29.11.2019), ἀκαδημαϊκός, ἀπέθανε σὲ πλούσιο γῆρας. Μὲ σπουδὲς στὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὴ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ, ἀκολούθησε τὸ πανεπιστημιακὸ στάδιο καὶ δίδαξε Ἀρχαιολογία στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἀπὸ τὸ 1963 στὸ Σύδνεϋ τῆς Αὐστραλίας, ποὺ ἔγινε δευτέρῃ πατρίδα του καὶ ὅπου τώρα ἀναπαύεται. Ἡ νοσταλγία τῆς Ἑλλάδος τὸν ἔφερε ὅμως κοντὰ μας. Ἀνέπτυξε μεγάλῃ ἐπιστημονικῇ δράσῃ μὲ τὶς ἀνασκαφὲς στὴ Ζαγορὰ τῆς Ἀνδρου καὶ τῆς Τορώνης στὴ Χαλκιδικὴ καὶ ἵδρυσε ἐδῶ τὸ Αὐστραλιανὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο, δεσμὸ πνευματικὸ μεταξὺ Αὐστραλίας καὶ Ἑλλάδος. Πλὴν τῶν σημαντικῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν του, ἰδιαίτερα ἐκείνων ποὺ ἀφοροῦν τὴν κατωϊταλιωτικὴν κεραμικὴν, πρέπει νὰ τονίσω ὅτι μᾶς ἄφησε ἐπίσης ἑξαίρετες δημοσιεύσεις τῶν ἀνασκαφῶν του στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἀγγελικὴ Ἀνδρειωμένου (1933 - 12.12.2019), Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπηρετήσε πρῶτα πρῶτα στὴν Εὐβοία καὶ ἡ ἀπαρχὴ τῶν μελετῶν της ἦταν γιὰ μνημεῖο τῆς Χαλκίδος. Ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι τόποι τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἀττικὴ, οἱ Δελφοί, ἡ Μακεδονία, ἡ Βοιωτία. Εἶναι πλῆθος οἱ χώροι ποὺ ἐρεῦνησε καὶ χιλιάδες ἐκεῖνα ποὺ ἀπεκάλυψε. Χρησιμοποίησε τὸν χρόνο τῆς ζωῆς της γιὰ νὰ δημοσιεύσει ὅσα ἔφερε στὸ φῶς. Ἀπὸ τὸ 1959, ἐδῶ καὶ 60 χρόνια, ἡ Ἀγγελικὴ ἦταν πιστὸ καὶ ἀφοσιωμένο μέλος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Τακτικὴ συνεργάτις τῆς *Ἀρχαιολογικῆς Εφημερίδος*, δημοσίευσε πλῆθος μελετῶν. Ἡ τελευταία δημοσιεύτηκε τὸ 2019.

Ἄν ὑπάρχει γιὰ τοὺς ἀρχαιολόγους μία ὕψιστη ἀρετὴ, αὕτὴ τὴν ἀρετὴ τὴν εἶχε ἡ Ἀγγελικὴ Ἀνδρειωμένου. Δημοσίευε τὶς ἀνασκαφὲς της καὶ τὰ εὐρήματά της ἀμέσως, μὲ ἐπιμέλεια καὶ ἐμβρίθεια. Δὲν καταλείπει καμία ἐπιστημονικὴ ὀφειλὴ.

Ἡ Αἰκατερίνη Νίνου (1931 - 25.1.2020) ὑπηρετήσε ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὡς Διευθύντρια Δημοσιευμάτων τοῦ Ταμείου Ἀρχαιολογικῶν Πόρων. Ἀρχικῶς, τὸ 1959, διορίστηκε στὴ Γραμματεία τοῦ Διευθυντοῦ Ἀρχαιοτήτων Ἰωάννου Παπαδημητρίου, κατόπιν Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεων, θέση πὺν διατήρησε καὶ ἐπὶ τοῦ διαδόχου του Ἰωάννου Κοντῆ. Προσέφερε πολὺτιμες ὑπηρεσίες κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀλλαγῆς τῆς Ὑπηρεσίας, τὸ 1960 καὶ κατόπιν, ὅταν ὁ κλάδος ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν κηδεμονία ξένων προσώπων. Ἡ 21η Ἀπριλίου τὴν ἐξετόπισε στὸ Ταμεῖο Ἀρχαιολογικῶν Πόρων, ὅπου ὡς Διευθύντρια τῶν Δημοσιευμάτων τῆς Ὑπηρεσίας εἶχε τὴ φροντίδα τῆς ἔκδοσης τοῦ *Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου* καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν μονογραφιῶν. Ἡ παρουσία της στὸ ΤΑΠ συμπύπτει μὲ τὴν ἐκδοτικὴ ἀκμὴ του καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὴν ποιότητα τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ὑπηρεσίας. Ὑπῆρξαμε συμφοιτητὲς στὸ Πανεπιστήμιο καὶ δὲν ξεχνῶ ὅτι ἦταν παροῦσα, πλάι στὸν Ἰωάννη Παπαδημητρίου, ὅταν ἔδωσα τὸν ὄρκο τῆς Ὑπηρεσίας, στὶς 6 Ἰουνίου τοῦ 1959.

Ἡ Κικὴ Δημουλᾶ (Ἰούνιος 1931-22 Φεβρουαρίου 2020), ἐταῖρος μας καὶ θερμὴ φίλη καὶ ἀρωγὸς τῆς Ἑταιρείας, εἶναι ἡ σημαντικότερη ποιητικὴ μορφή τῆς δεύτερης μεταπολεμικῆς γενιᾶς καὶ κορυφαία στὴν πατρίδα μας. Ὑπηρετήσε ὡς ὑπάλληλος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸ 1949 ἕως τὸ 1974. Τὸ 1961 ἔγινε μέλος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ *Κύκλος*, ὅπου δημοσίευε πεζὰ καὶ ποιήματα. Τὸ πρῶτο της, ποίημα δημοσιεύτηκε τὸ 1950 καὶ ἡ πρώτη της συλλογὴ τὸ 1952, τὴν ὁποία ὁμως ἀπέσυρε κρίνοντάς τὴν ἴσως πρόωρη. Τέσσερα χρόνια ἀργότερα, τὸ 1956, δημοσιεύει τὸν τόμο ποιημάτων μὲ τίτλο *Ἐρεβος*, μὲ τὴν ὁποία κατακτᾷ τὴν πρώτη θέση ἀνάμεσα στοὺς ποιητὲς τῆς ἐποχῆς μας. Εἶναι πολλὲς οἱ συλλογὲς πὺν δημοσίευσε ἕως τὴν τελευταία, πὺν ἐπιγράφεται *Ἄνω Τελεία* καὶ ἐκδόθηκε τὸ 2016.

Στὶς 26 Ἰανουαρίου 2009 ἔκανε ἐδῶ μέσα ὁμιλία μὲ τίτλο «Ἐρνος σκέψεων», στὴν ὁποία ξεδιπλώθηκε ὅλο τὸ ταλέντο της, ποιητικὸ καὶ ἐκφραστικὸ. Ἡ ποίηση σ' ὅλη της τὴν ὁμορφιά, ὅπως μᾶς τὴν εἶχαν δώσει οἱ συντοπίτες της στὴν Ἑταιρεία, ὁ Γεώργιος Βιζυηνὸς καὶ ὁ Κωστὴς Παλαμᾶς.

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

Στὰ Ἀστέρια Γλυφάδας ἡ κυρία Κωνσταντίνα Καζᾶ συνέχισε τὴν ἔρευνα δύο φυσικῶν κυκλικῶν λεκανῶν διαμέτρου 6 καὶ 10 μ. ἀντιστοιχῶς, ποὺ γέμιζαν μὲ νερὸ μὲ ἀγωγοὺς λαξευμένους ἢ φυσικὰ διαμορφωμένους στὸν βράχο τῆς περιοχῆς. Ἐκτὸς αὐτῶν τῶν δύο μεγάλων λάκκων ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι μικρότεροι. Ὅλοι ἐξυπηρετοῦσαν κάποια αὐτοσχέδια νεολιθικὰ ἐργαστήρια μεταλλουργίας, ποὺ λειτούργησαν ἕως τὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς Ἐποχῆς. Ἰσχυρὲς πλημμύρες κατέβασαν μεγάλες ποσότητες χωμάτων, ἄμμου καὶ λίθων, ποὺ κατέστησαν ἀδύνατη τὴ συνέχιση ἐκεῖ οἰασθήποτε δραστηριότητος.

1. ΓΛΥΦΑΔΑ
ΑΤΤΙΚΗΣ

Γλυφάδα Ἀττικῆς. Ἀεροφωτογραφία τοῦ μεγάλου λάκκου καὶ τῆς βραχώδους περιοχῆς ποὺ τὸν περιβάλλει.

Γλυφάδα Αττικής. Ο λιθοσωρός Π με τη σειρά λίθων στη βάση του.

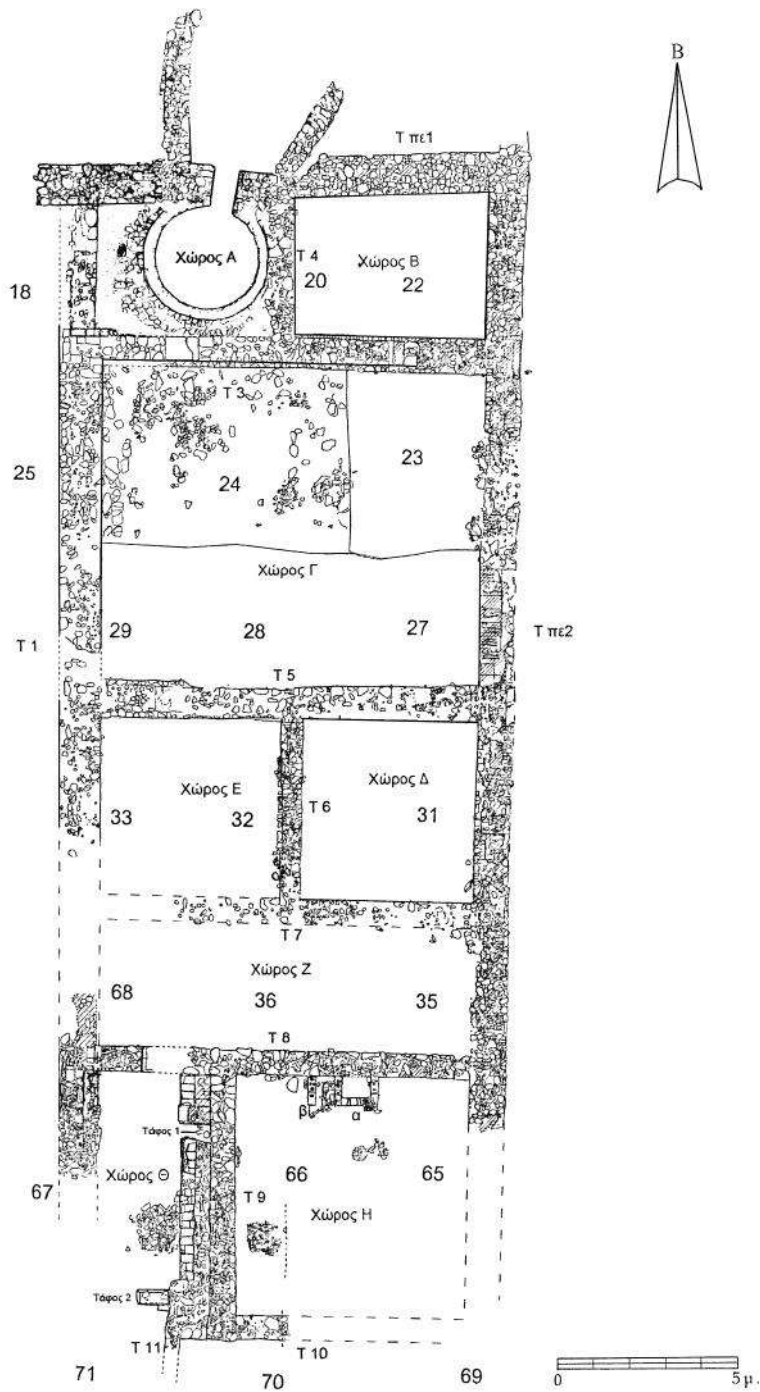
Ἡ ἔρευνα τῶν ἐπιχώσεων τῶν πλημμυρῶν ἀπέδωσε φιαλόσχημα θραύσματα λιθαργύρου, μεταλλουργικά κύπελλα καὶ ψήγματα χαλκοῦ.

Ἡ διαμόρφωση τοῦ φυσικοῦ βραχώδους ἐδάφους στὸν χώρο τῆς ἔρευνας, ἀποτέλεσμα τῆς ἐπίδρασης ἐπὶ χιλιάδες χρόνια τῶν νερῶν τῆς βροχῆς καὶ τῆς μερικῆς ρυθμιστικῆς ἐπέμβασης τοῦ ἀνθρώπου, ἡ διαμόρφωση αὐτὴ ἐκτείνεται σὲ μεγάλη ἔκταση καὶ ἐξυπηρετοῦσε πρωτοβιομηχανικὲς μεταλλουργικὲς δραστηριότητες τῆς τελικῆς Νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ΠΕ 1 καὶ ΠΕ 2, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὴν κεραμικὴ ποὺ βρέθηκε.

Ἡ ἴδια περιοχὴ μετὰ τὸ τέλος τῆς Νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ τὴν ἐγκατάλειψή της ἐξ αἰτίας τῶν πλημμυρῶν χρησιμοποιήθηκε ὡς νεκροταφεῖο. Ἡ ἀνασκαφὲς μέχρι στιγμῆς ἔχει διαπιστώσει τουλάχιστον 117 ταφὲς προσώπων ὅλων τῶν ἡλικιῶν καὶ θεωρεῖ τὸ νεκροταφεῖο ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα στὴν Ἀττικὴ μετὰ τὸ Τσέπι τοῦ Μαραθῶνος.

2. ΜΠΡΕΞΙΖΑ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

Ἡ κυρία Ἰφιγένεια Δεκουλάκου στὴν Μπρεξίζα τοῦ Μαραθῶνος στὸ ἱερὸ τῶν Αἰγυπτίων θεῶν, συνέχισε τὴν ἔρευνα τοῦ λεγόμενου Κτιρίου Β καὶ εἰδικῶς τοῦ χώρου 24, ὅπου βρέθηκαν πολλὰ σπασμένα κεραμίδια λακωνικοῦ τύπου, ἀμφορέων, σκύ-

Μπρεξίζα Μαραθῶνος. Κάτοψη τοῦ κτιρίου Β.

Μπρεξίζα Μαραθῶνος. Τάφος 2.

Μπρεξίζα Μαραθῶνος. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς κατασκευῆς.

Μπρεξίζα Μαραθῶνος. Ἀγγεῖα τοῦ τάφου 2.

Μπρεξίζα Μαραθῶνος. Ἀνθεμωτὸς ὀρθοκέραμος.

φων, χυτρῶν, λεκανίδων καὶ πινακίων, ποὺ χρονολογοῦνται στὸν 3ο μ.Χ. αἰ. Παλαιότερων ἐποχῶν, τῶν πρώιμων ἀρχαϊκῶν χρόνων βρέθηκαν λίγα ὄστρακα. Ὁ χώρος ἦταν πολυτελὴς γιατί οἱ τοῖχοι ἔφεραν, πιθανῶς, ὀρθομαρμάρωση, ὅπως προκύπτει ἀπὸ θραύσματα πλακῶν. Ἀκόμη βρέθηκαν χάλκινο ἀσάριο Λαμψάκου ἐποχῆς Γαλλινοῦ (253-268 μ.Χ.) καὶ δεύτερη βάση ἰωνικοῦ κίονος διάφορης μορφῆς ἀπὸ τὴν περυσινή.

Στὸ νότιο τμήμα τοῦ κτιρίου Β, στὸν χώρο Η, βρέθηκε καὶ ἐκεῖ ὀρθομαρμάρωση τῶν τοίχων, θραύσματα ἀπὸ ὑαλοπίνακες, ἀμφορεῖς, χύτρες καὶ λύχνος τοῦ 3ου μ.Χ. αἰ., ὡς καὶ ὀρθοκέραμος μὲ τὴν ἐπιγραφή ΑΘΗΝΑΙΟΥ, ὅμοιος μὲ ἐκείνους ποὺ ἤδη εἶχε βρεῖ καὶ ὁ Fauvel ὅταν ἔσκαψε στὸν ἴδιο τόπο τὸ 1792.

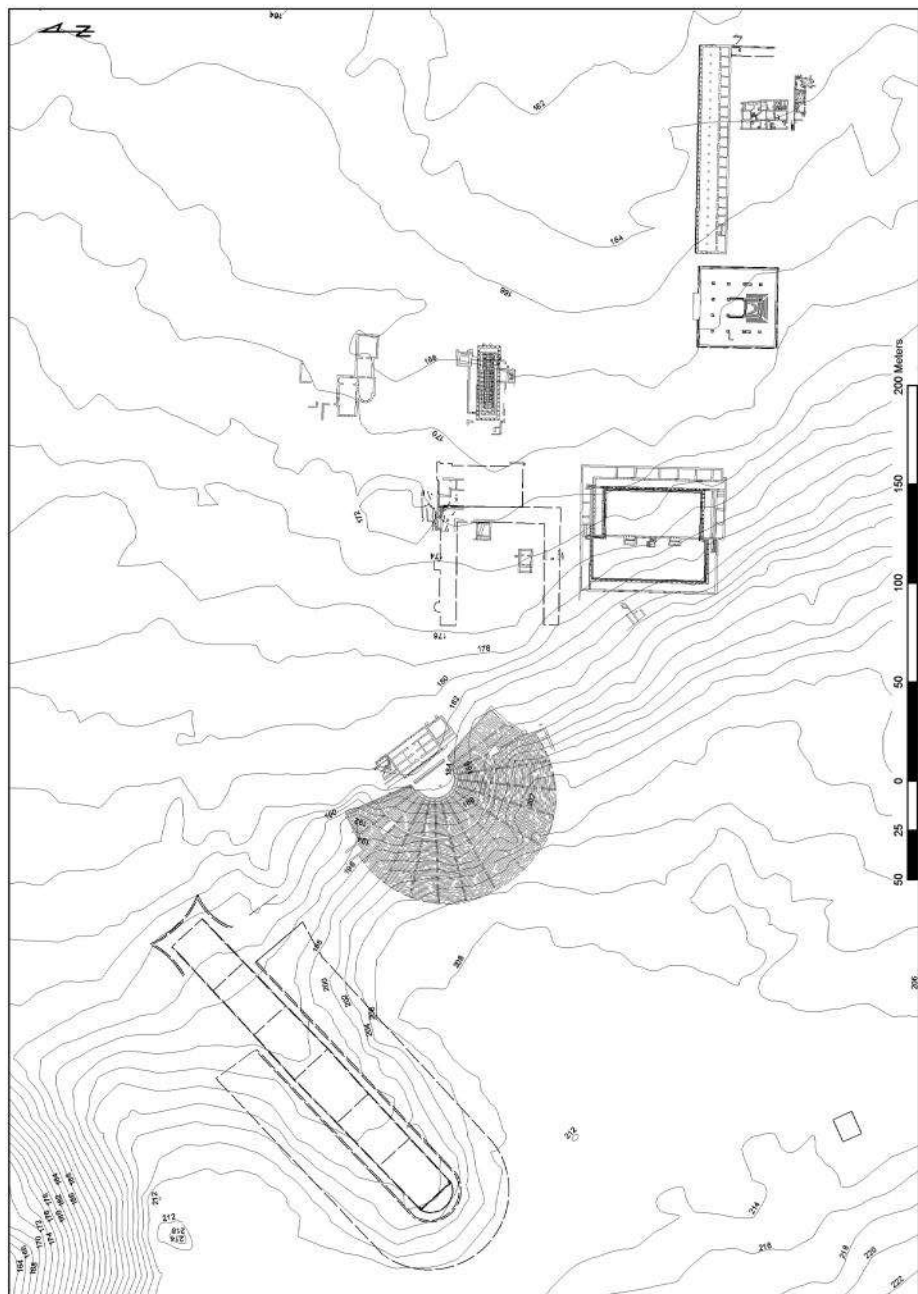
Στὸν βόρειο τοῖχο τοῦ ἴδιου χώρου Η ὁλοκληρώθηκε ἡ ἔρευνα ὀρθογώνιας κατασκευῆς, ἡ ὁποία ἀνήκει σὲ χρόνους ἐρήμωσης τοῦ χώρου. Τὸ ἴδιο ὑποδηλώνει καὶ ἡ εὕρεση παιδικοῦ κεραμοσκεποῦς τάφου στὸν πλαϊνὸν χώρο Θ, μέσα στὸν τοῖχο ποὺ χωρίζει τοὺς δύο χώρους. Ὡς κτερίσματα βρέθηκαν ἐντὸς τοῦ τάφου σκύφος καὶ ἐκτὸς τοῦ τάφου ἀγγεῖα σφαιρικά, καὶ τὰ δύο τοῦ 3ου μ.Χ. αἰ.

3. ΣΙΚΥΩΝ

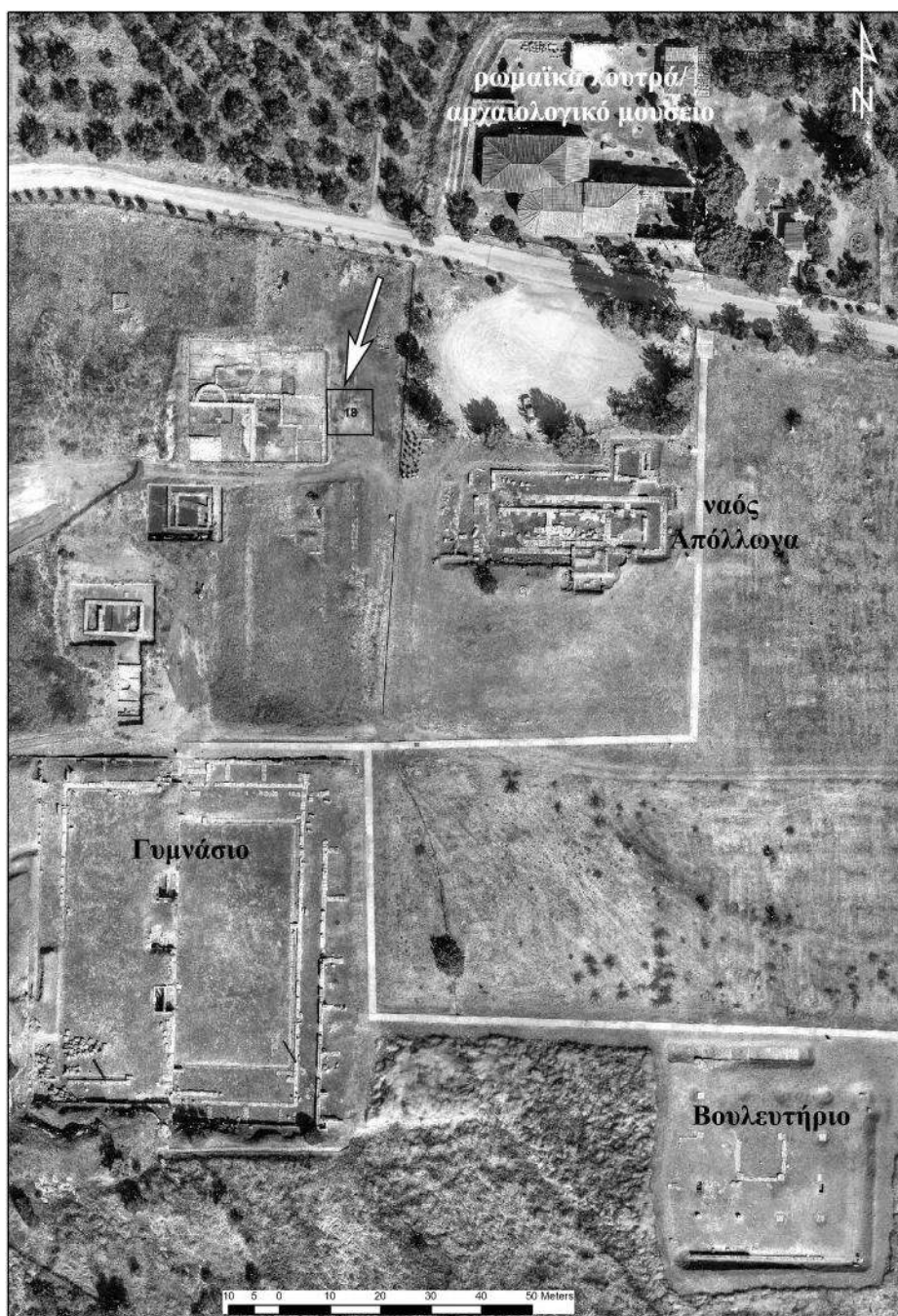
Στὴν ἀρχαία Σικυώνα ὁ κ. Ἰωάννης Λῶλος ἐρεύνησε προκαταρκτικῶς μεγάλον κτίριον βορείως τοῦ γυμνασίου, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ὡς στοὰ μὲ ἀξονα βορρονότιο, πρόσοψη στὴν Ἀνατολὴ καὶ μὲ σειρὰ δωματίων-καταστημάτων πίσω, στὸ δυτικὸ μέρος της. Τὸ κτίριον εἶναι κατασκευασμένο ἀπὸ μεγά-

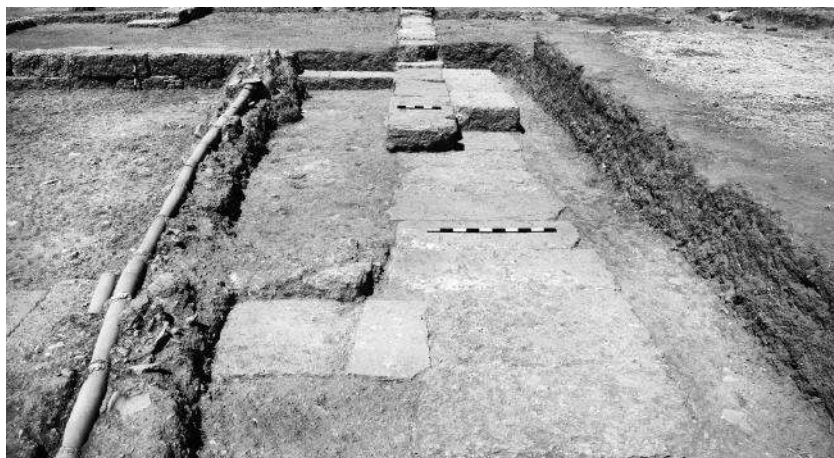
Σικυών. Φωτογραφία τῆς Τομῆς 18 μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνασκαφῆς της.

Σικυών. Γενικό τοπογραφικό του κέντρου της αρχαίας Σικυώνας.

Σικυνών. Όρθοφωτογραφία της δυτικής πλευράς της αγοράς της Σικυνώνας. Τò περιγράμμια της ανασκαφής 2019 έπισημαίνεται με βέλος.

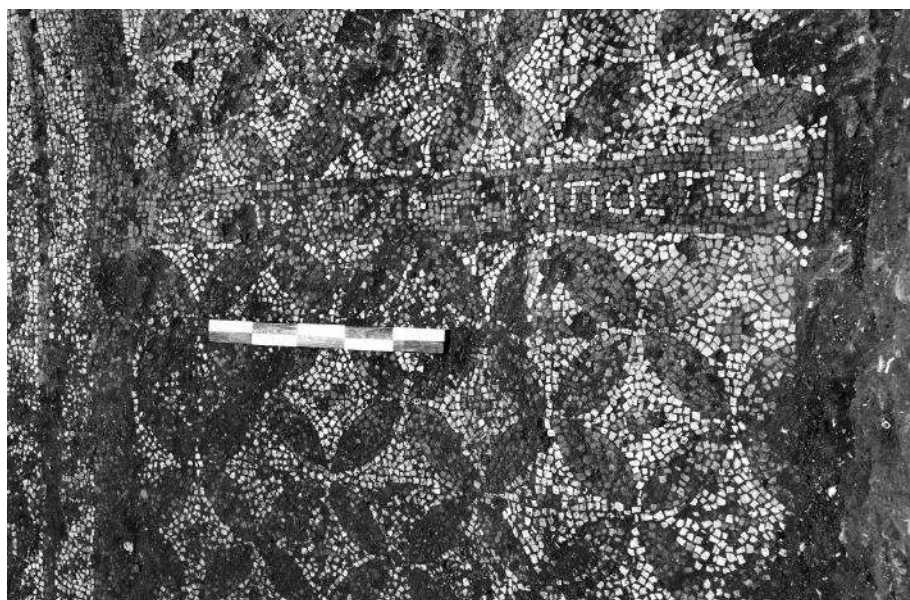
Σικυνών. Οί θεμέλιοι δόμοι της βόρειας πλευρᾶς της στοᾶς ἀπὸ τὰ ἀνατολικά.

λους κροκαλοπαγεῖς λιθοπλίνθους. Τὸ συνολικὸ μῆκος τῆς στοᾶς εἶναι 43 μ. καὶ τὸ πλάτος της 21 μ. Ἔφερε δύο σειρὲς δωματίων στὸ δυτικὸ μέρος καὶ δωρική κιονοστοιχία στὴν πρόσοψη. Βορείως καὶ νοτίως ὑπάρχουν δύο πτέρυγες ποὺ προέχουν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ βόρεια πτέρυγα ἴσως ἔφερε κίονες ποὺ ἀνήκουν σὲ μνημειῶδες πρόπυλον. Τὸ ἐσωτερικὸ, πλάτους 6 μ., δὲν φαίνεται ὅτι εἶχε κιονοστοιχία. Ἡμικυκλικὴ ἐξέδρα γιὰ ἴδρυση ἀγαλμάτων κοσμοῦσε τὸ κτίριο. Ἡ στοὰ οἰκοδομήθηκε πιθανῶς τὸ α' ἡμισυ τοῦ 3ου π.Χ. αἰ. καὶ ἔπαψε νὰ λειτουργεῖ τὸν 1ο αἰ. π.Χ.

Στὴν ἀρχαία Μεσσήνη ὁ κ. Πέτρος Θέμελης συνέχισε συμπληρωματικὲς ἔρευνες, συντηρήσεις τῶν μνημείων καὶ ἀποκατάστασή τους. Δυτικῶς τοῦ θεάτρου στὸν λεγόμενο Εὐκτήριο οἶκο, οἶκημα παλαιοχριστιανικόν, ἀποκολλήθηκε τὸ ψηφιδωτὸ μὲ τὴν ἐπιγραφὴ Θεόδουλος ἐπίσκοπος ἐποίει. Μὲ ἀνασκαφικὲς τομὲς βεβαιώθηκε ὅτι ἡ αἴθουσα μὲ τὸ ψηφιδωτὸ ἐπεξετάθη στὶς ἀρχὲς τοῦ 4ου μ.Χ. αἰ. στὰ ἀνατολικά καὶ τὰ βόρεια καὶ τὰ δάπεδα τῶν νέων αἰθουσῶν διακοσμήθηκαν μὲ ψηφιδωτά.

Τοιχικὴ καὶ τοπογραφικὴ ἔρευνα ἔγινε καὶ στὸ ἱερὸ τῆς Ἰσίδος καὶ διασαφηνίστηκε ἡ μορφὴ οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος μὲ πολλὰ καὶ ἀνίσων διαστάσεων δωμάτια.

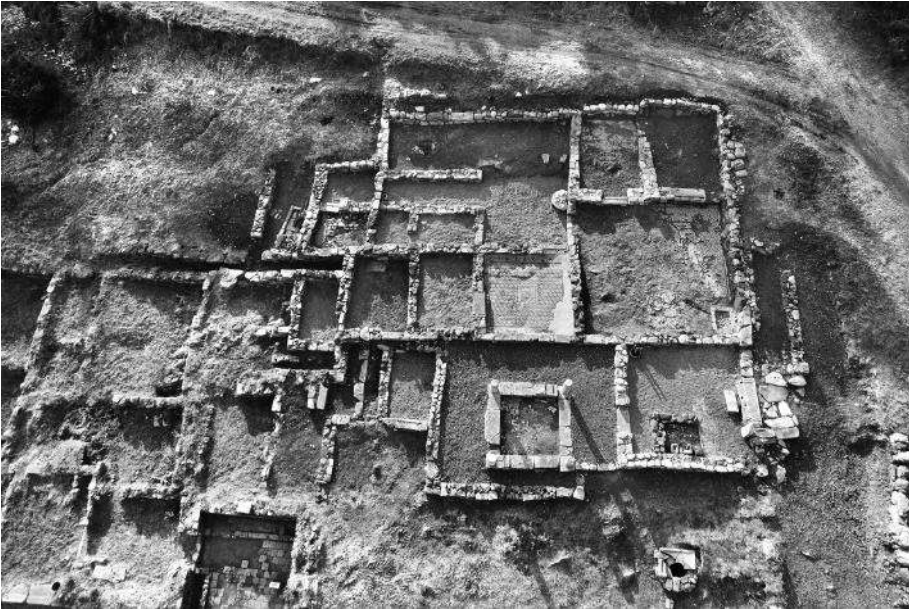
4. ΜΕΣΣΗΝΗ

Μεσσήνη. Λεπτομέρεια ψηφιδωτοῦ μετὶ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Ἐπισκόπου Θεόδουλου.

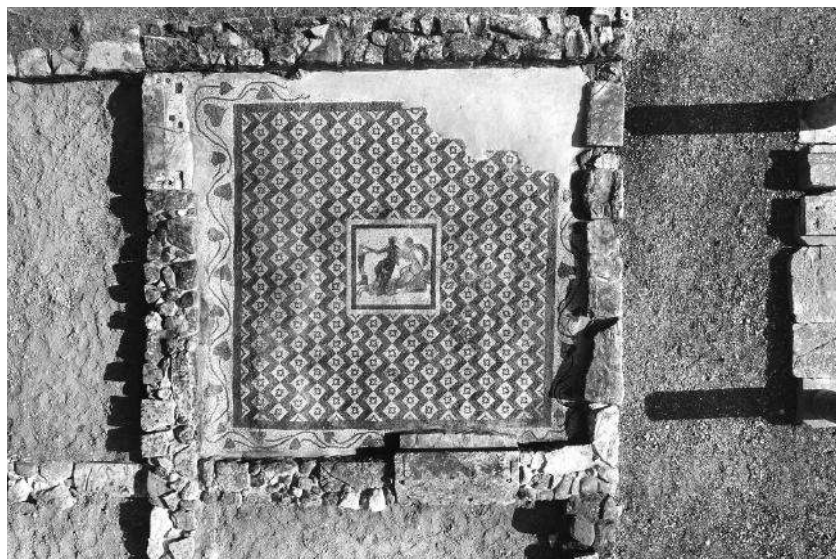
Μεσσήνη. Ἀποψη τῆς αἵθουσας τοῦ Ἐπισκόπου μετὰ τὰ δοκιμαστικὰ τομῆς.

Μεσσήνη. Ἡ ἀστική ἔπαυλη ἀπὸ ἀνατολικά.

Μεσσήνη. Συντήρηση τοῦ ψηφιδωτοῦ δαπέδου τοῦ ἀνδρώνα τῆς ἔπαυλης.

Μεσσήνη. Ἡ ψηφιδωτὴ παράσταση τοῦ ἀνδρῶνα.

Βορειοδυτικῶς τοῦ γυμνασίου διασαφηνίστηκε ἐπίσης ἡ μορφή μεγάλης ἀρχοντικῆς οἰκίας μὲ πλῆθος δωματίων, ὁρισμένα ἀπὸ τὰ ὁποῖα κοσμοῦνται μὲ ψηφιδωτὰ δάπεδα. Ἐνα ἀπὸ τὰ δάπεδα, τοῦ ἀνδρῶνος, φέρει κεντρικὴ παράσταση Διονύσου καὶ Ἀριάδνης.

Ἡ δυτικὴ στοὰ τοῦ γυμνασίου εἶναι προσιτὴ ἀπὸ τετράστυλῃ δωρικῇ πύλῃ, ἡ ὁποία ἀναστηλώθηκε πλήρως, κατασκευασμένη μὲ δαπάνες ἑνὸς γυμνασίουαρχοῦ στὴν περίοδο τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου καὶ ἐπισκευασμένη ἀπὸ διάδοχο γυμνασίαρχο, σύμφωνα μὲ τὶς μεγαλογράμματες ἐπιγραφὲς στὸ ἐπιστύλιο:

Χαρτέλης Φίλωνος γυμνασιαρχήσας
τὸ πρόπυλον θεοῖς πᾶσι καὶ τᾷ πόλει
Διονύσιος Δημητρίου γυμνασιαρχῶν τὸ γυμνάσιον ἐπεσκεύασε

Ἄλλες ἐπιγραφὲς ποὺ μνημονεύουν δωρεὲς βρίσκονται χαραγμένες στὶς τρεῖς κεντρικὲς μετόπες τῆς ζωφόρου τῶν τριγλύφων.

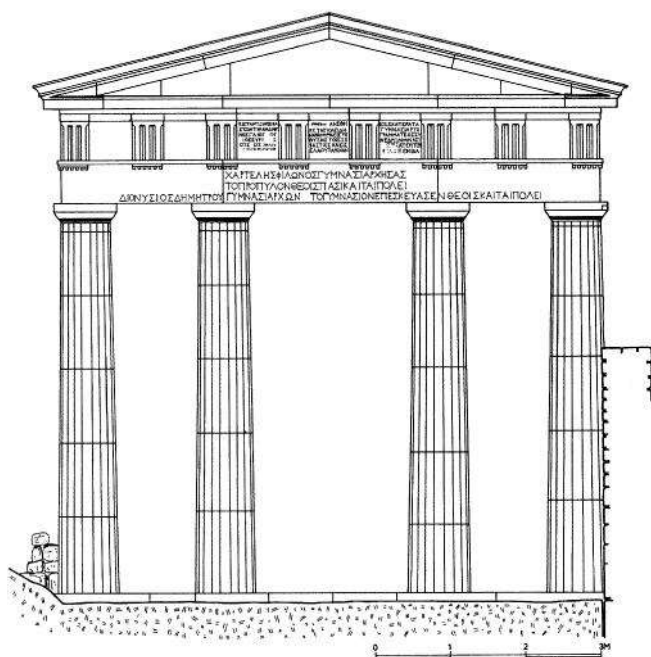
Ἐσωτερικῶς τοῦ τετράστυλου αὐτοῦ προπύλου, ὅπως τὸ χαρακτηρίζει ὁ δωρητὴς του, ὑπῆρχε ξύλινη ἀμφικλινὴς στέγη ποὺ προστάτευε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ βροχή.

Μεσσήνη. Ἀποψη τοῦ Προπύλου στὴ ΒΔ. γωνία τοῦ Γυμνασίου.

Μεσσήνη. Τὸ τετρακιόνιο δωρικὸ Πρόπυλο μετὰ τὴν ἀναστήλωση τοῦ ἀετώματος.

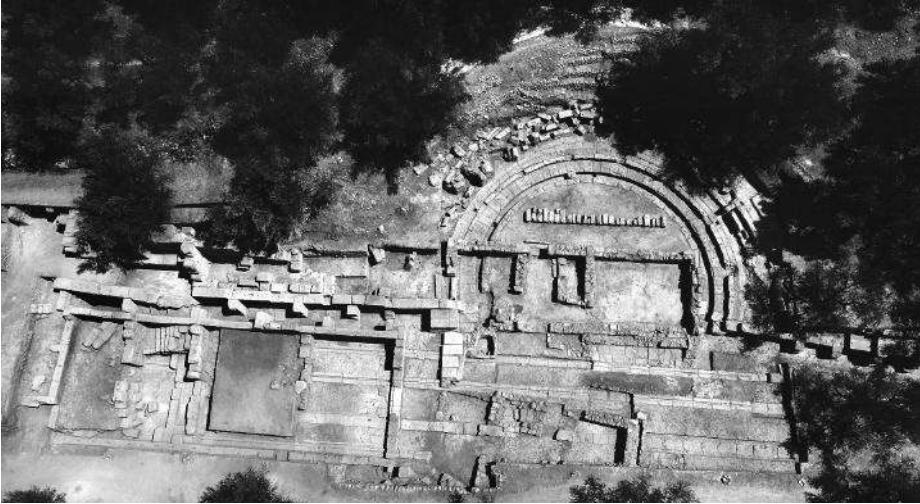

Μεσσήνη. Σχεδιαστική αναπαράσταση του Προπύλου (Άθ. Νακάσης).

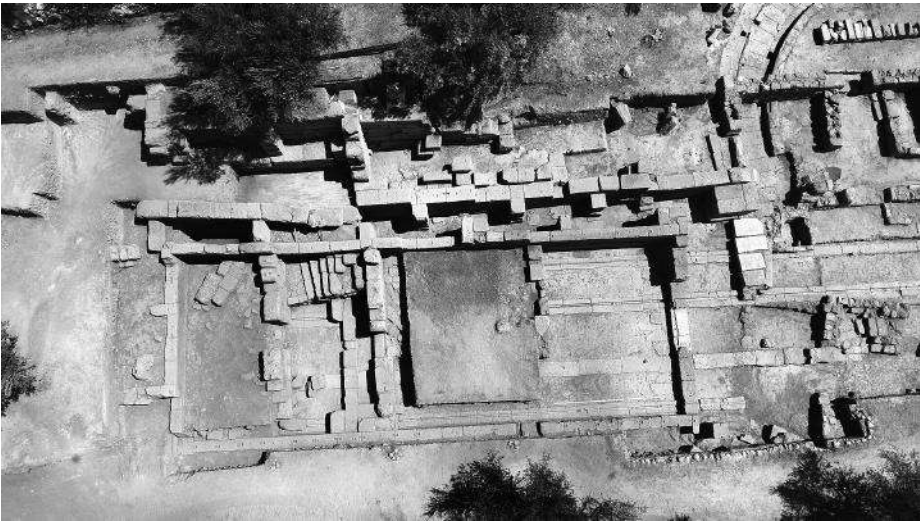
Τυχαίο εύρημα είναι σύντομος κατάλογος κιστιοκόσμων και προστατών της Αθηνᾶς Κυπαρισσίας τοῦ τέλους τοῦ 4ου-ἀρχῶν 3ου αἰ. π.Χ. Οἱ στίχοι περιορίζονται ἀπὸ ἐγγράφακες γραμμές:

- [..]ίων
- [Νι]κά[νωρ]
- Ξένων
- Κάλαι[σχρος]
- 5 [Νι]κωνίδας
- Δείναρχος
- Χάρμων
- Μικύλος
- Φιλιστίδας
- 10 Καλλικλῆς
- [Πει]σίστρατος
- [Πο]λυάρατος
- [.....]

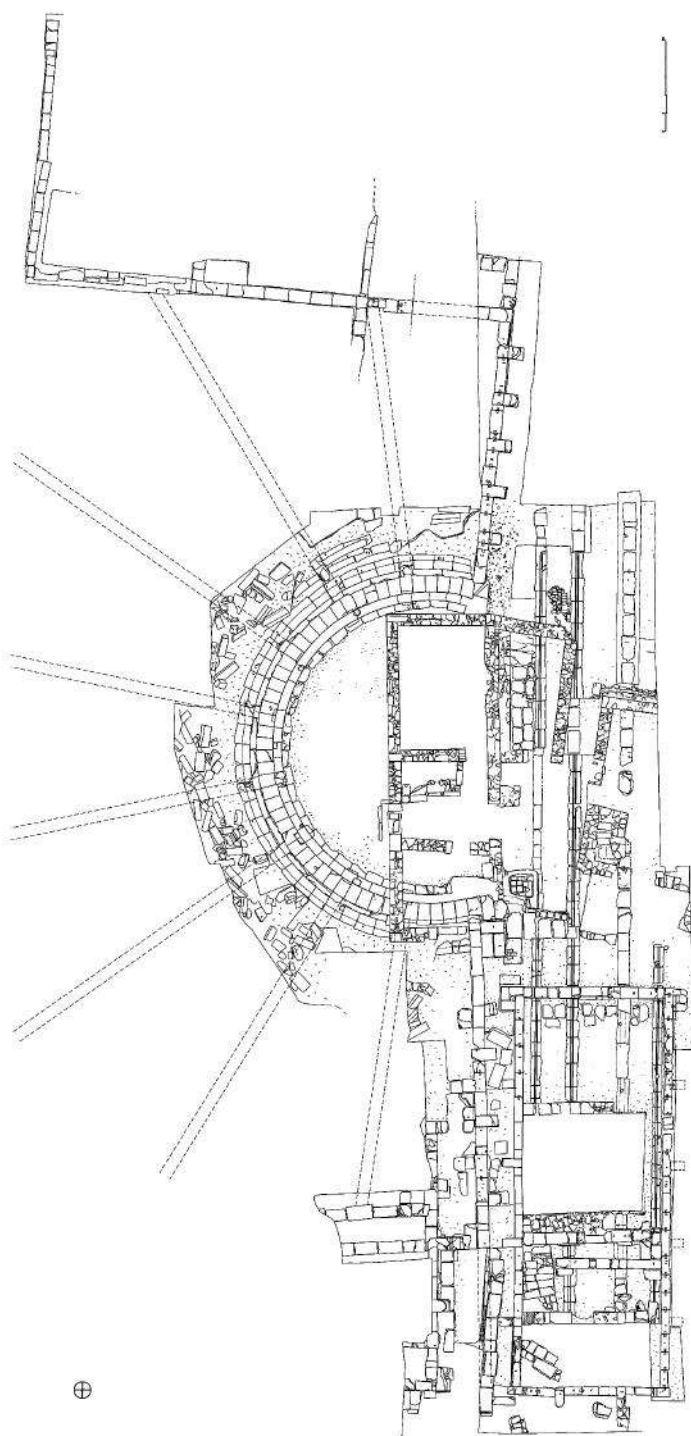
Στὴ Θουρία τῆς Μεσσηνίας ἡ κυρία Ξένη Ἀραπογιάννη 5. ΘΟΥΡΙΑ
ἀπεκάλυψε πλήρως τὴ σκηνοθήκη τοῦ θεάτρου, ἐσωτερικῶν
διαστάσεων 21.40×7.70 μ., ἐπάνω στὸ δάπεδο τῆς ὁποίας, κυ-
ρίως μὲ τοὺς λίθους τῶν τοίχων τῆς σκηνοθήκης, εἶχε κατα-
σκευαστεῖ μετὰ τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ θεάτρου κτίριο διώροφο,

Θουρία. Ἀεροφωτογραφία τοῦ θεάτρου.

Θουρία. Ἀεροφωτογραφία τῆς σκηνοθήκης.

Θουρία. Σχεδιαστική αποτύπωση της κάτοψης τοῦ θεάτρου (ἀρχιτέκτων Γ. Νίνος).

Θουρία. Σκηνοθήκη. Τοίχος κατασκευασμένος από αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη. Άποψη από Δ.

Θουρία. Έλληνικά. Ίδιοκτησία Νικήτα Δικαίου. Τομή Ι με συσσωρευμένα αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη. Άποψη από Δ.

Θουρία. Μονή Ἑλληνικῶν. Ναὸς Ἁγίου Φανουρίου. Νότιο σκέλος τοῦ τείχους. Ἀποψη ἀπὸ Α.

Θουρία. Μονή Ἑλληνικῶν. Ναὸς Ἁγίου Φανουρίου. Νότιο σκέλος τοῦ τείχους. Χῶρος μὲ παραστάδες.

ἀποτελούμενο ἀπὸ τέσσερες χώρους ποὺ ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους. Λίθινη σκάλα, σῶζει ἑξι βαθμίδες, ὁδηγοῦσε στὸν ὄροφο. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τοῖχοι ἀποκαλύφθηκαν, κατασκευασμένοι μὲ μέλη δωρικοῦ κτιρίου: ἐπιστύλια μὲ κανόνες καὶ σταγόνες, τμήματα ζωφόρου τριγλύφων καὶ μετοπῶν, τὰ ὅποια σῶζονται μὲ τὸ λευκωπὸ ἐπίχρισμά τους χρωματισμένο σὲ ὀρισμένα σημεῖα μὲ κόκκινο χρῶμα. Ἄλλο, φερτό, εὖρημα εἶναι λεκάνη περιορραντηρίου σχεδὸν ἀκέραιη, ποὺ ὑποδηλώνει τὴν ὕπαρξη ἱεροῦ.

Οἱ μεταγενέστερες αὐτὲς κατασκευὲς δὲν ἔβλαψαν σοβαρῶς τὸ δάπεδο τῆς σκηνοθήκης, τῆς ὁποίας ἔχει διαπιστωθεῖ μῆκος αὐλάκων τουλάχιστων 45 μέτρων.

Ἀπὸ τὸ θέατρο ἀποκαλύφθηκε ἀκόμη πλήρως τὸ βόρειο ἀνάλημμά του. Φέρει ἰσχυρὲς ἀντηρίδες στὴν ἀνατολική καὶ δυτικὴ πλευρά του, τὸ μῆκος του εἶναι 16 μέτρα καὶ τὸ μέγιστο ὕψος του 3.10 μ.

Κοντὰ στὸ θέατρο τῆς Θουρίας, στὴ θέση μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ ὄνομα «Ἑλληνικά», ἦλθαν στὸ φῶς ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μεγάλου δωρικοῦ ρυθμοῦ κτιρίου, ἴσως ναοῦ: Σφόνδυλοι μὲ ραβδώσεις, θραύσματα δωρικῶν κιονοκράνων, ἐπιστυλίων, πλίνθοι στυλοβάτου καὶ ἰσόδομο ἀνάλημμα μήκους θεατοῦ 50 μ., ποὺ ὑπεστήριζε ἐκτεταμένο ἄνδρηο.

Δυτικῶς τῆς Μονῆς Ἑλληνικῶν τῆς Θουρίας ἦλθε στὸ φῶς, μετὰ τὸν καθαρισμὸ του ἀπὸ τὴν ἄγρια φυτεία, τμῆμα τοῦ ἰσοδόμου τείχους τῆς ἀρχαίας Θουρίας. Λίθινες σφαῖρες ποὺ βρέθηκαν στὶς ἐπιχώσεις ποὺ κάλυπταν τὸ τεῖχος μαρτυροῦν βεβαίως πολιορκία. Τὸ τεῖχος σῶζει ἀντηρίδες καὶ μεταξὺ τῶν ἀντηρίδων ἀποκαλύφθηκαν κόγχες ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ παραστάδες μὲ μεγάλα ἐπίκρανα, τὰ ὅποια φέρουν μονόλιθο ὡς ὀροφή.

Στὶς Ἀμύκλες ὁ κ. Σταῦρος Βλίζος ὁλοκλήρωσε μὲ τοὺς συνεργάτες του τὴν ἀποκάλυψη σωζομένου τμήματος τείχους στὸ νότιο μέρος τοῦ λόφου. Ἐδράζεται στὸν φυσικὸ βράχο καὶ εἶναι κατασκευασμένο ἀπὸ ἀργοὺς λίθους διαφόρων μεγεθῶν,

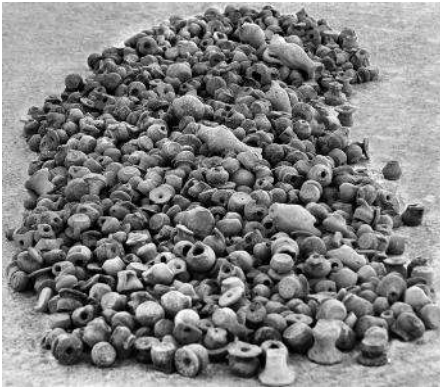
6. AMYKLAΙ

Ἀμύκλαι. Ἀεροφωτογραφία τοῦ Ἀμυκλαίου μετὸν χώρο ἀνασκαφῆς σὲ πλαίσιο.

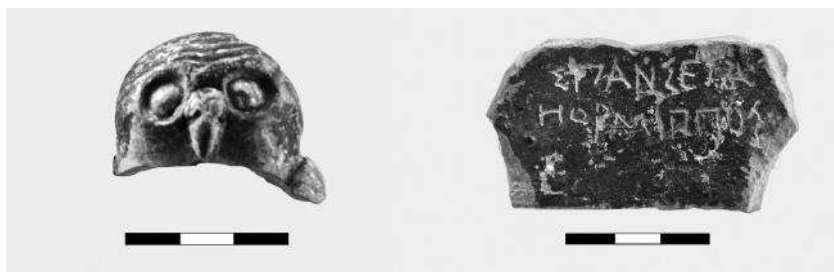
Ἀμύκλαι. Ἡ συνέχεια τοῦ τείχους πρὸς τὰ ἀνατολικά, ἐφαπτόμενου στὸν ἀρχαῖο περίβολο.

Αμύκλαι. Μικκύλα άγγεία από την περιοχή του τείχους.

τῶν ὁποίων τὰ μεταξὺ κενὰ εἶναι γεμάτα μὲ λιθαράκια. Τὸ μῆκος του εἶναι 21 μ. καὶ τὸ ὕψος του φθάνει τὸ 1.10 μ. Τὸ πάχος του κυμαίνεται μεταξὺ 1.30 καὶ 1.80 μ. Τὴν ἐπίχωση ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ τείχος καὶ τὴν ἄνω ἐπιφάνειά του τὴν ἀποτελοῦσαν χαρακτηριστικὰ μαῦρα χῶματα μὲ λείψανα καύσεων, τὰ ὁποῖα περιεῖχαν μέγα πλῆθος μικροσκοπικῶν ἀγγείων – στὴν οὐσία ὁμοιωμάτων ἀγγείων: κανθάρων, ἀμφορέων, θυμιατηρίων, ἀρυβάλλων, ὀστείνων καὶ μεταλλικῶν ἀντικειμένων, σφηκωτῆρων καὶ πλακιδίων καὶ λίγων ὀστῶν ζώων. Ἐπίσης, ὑπῆρχαν ὄστρακα Πρωτοελλαδικῆς ἕως πρώιμης Ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς. Κατὰ τὰ συμπεράσματα τοῦ ἀνασκαφέως, τὸ τείχος ποὺ μνημονεύτηκε στὴν ἀρχὴ εἶχε ἀχρηστευθεῖ καὶ ὁ χώρος του χρησιμοποιήθηκε γιὰ τελετουργίες κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ προσκυνητὲς ἀπέθεταν τὰ μικρὰ ἀφιερώματά τους. Θὰ τὸ παρομοίαζα, λόγω τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀφιερωμάτων, μὲ τὸ σημερινὸ ἄναμμα τῶν κεριῶν στὶς ἐκκλησίες, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη καὶ ταπεινότερη προσφορὰ στὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους.

Ἀπὸ τὰ εὐρήματα μνημονεύεται θραῦσμα εἰδωλίου κουνκουβάγιας καὶ θραῦσμα κεραμίδας στέγης. Πάνω στὸ μελανὸ γάνωμά της ἔχει χαραχθεῖ δίστιχη ἐπιγραφή. Ὁ δεῦτερος στίχος εἶναι τὸ ὄνομα ὁρμιππος. Ἀκόμη βρέθηκαν σιδερένιοι ὀβελοί, ἐργαλεῖα, μολύβδινα στεφάνια, χάλκινες χάνδρες, βλέφαρα ματιοῦ ἀπὸ κάποιο χάλκινο ἄγαλμα, ὀστεῖνα διακοσμητικὰ πλακίδια μὲ γεωμετρικὲς ἐγχαράξεις καὶ ἀστράγαλοι.

Ἀμύκλαι. Εἰδώλιο γλαύκας καὶ ἐγχάρακτη κεραμίδα στέγης.

Ἀμύκλαι. Χάλκινα κοσμήματα καὶ βλέφαρα.

Ἀμύκλαι. Τμήματα ἐλεφαντοστέινων ἀντικειμένων.

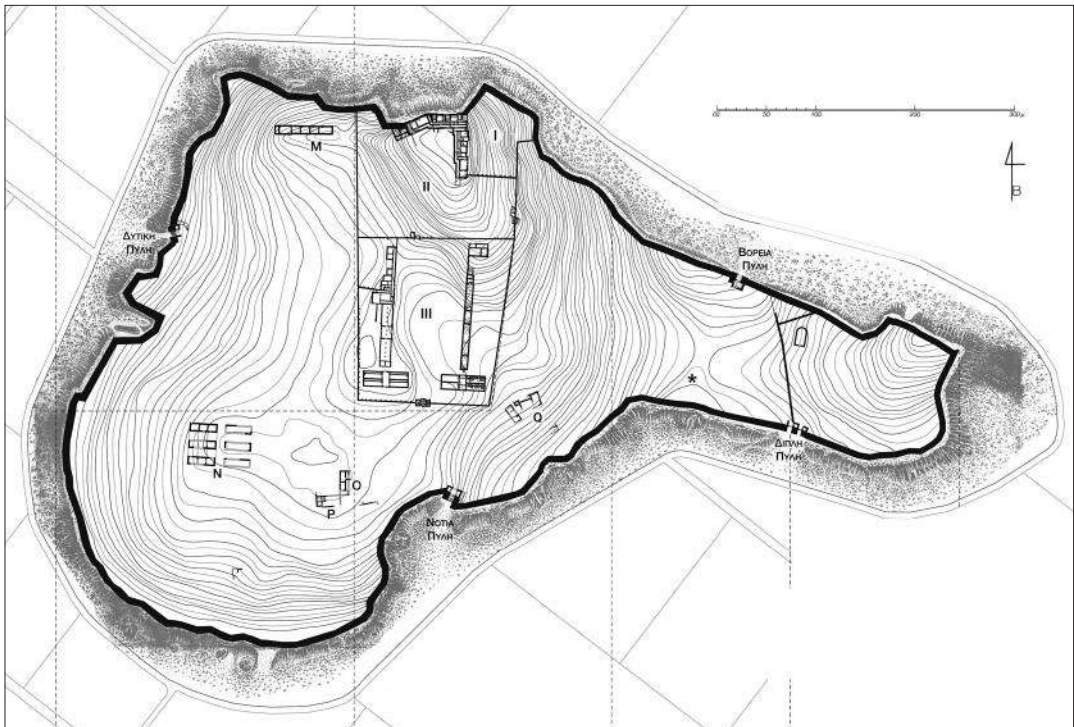
Ἀμύκλαι. Τμήματα ἀπὸ πήλινες μῆτρεις.

Ἀνάμεσα στὰ πολλὰ καὶ ἄτακτα ριγμένα στὴν ἐπίχωση ἀντικείμενα βρέθηκαν καὶ τμήματα ἀπὸ πήλινες μήτρες χυτηρίου χαλκῶν καὶ τεμάχια ὑαλόμαζας, ποὺ θεωροῦνται ὡς ἀπορρίμματα ἐργαστηρίου κατασκευῆς χαλκῶν ἀντικειμένων καὶ ἀγαλμάτων μέσα στὸ ἱερό.

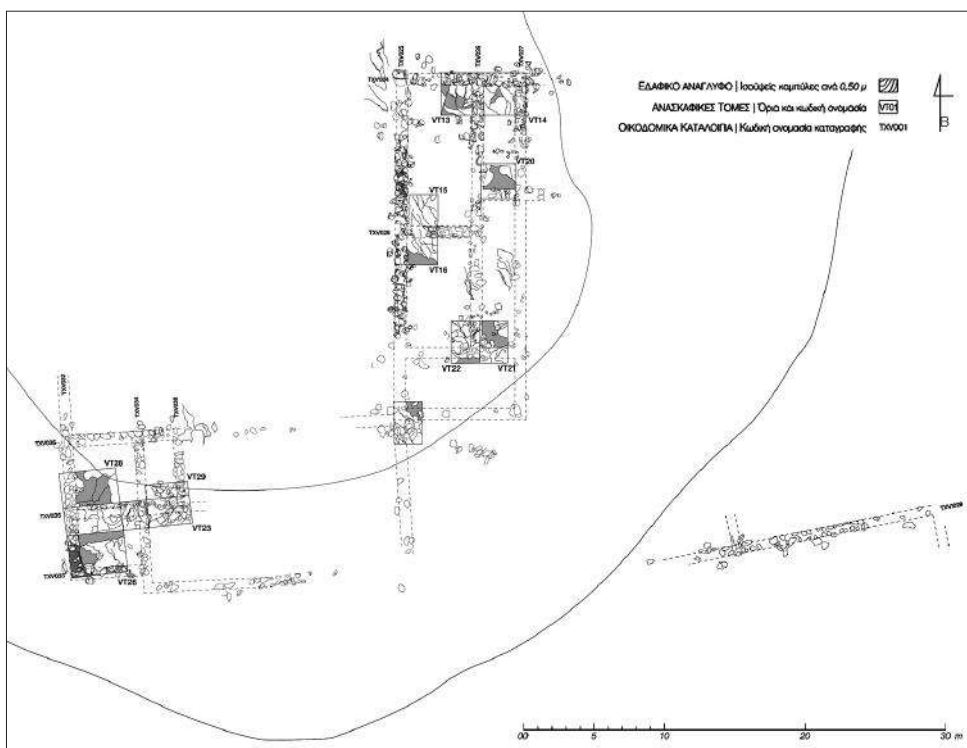
Στὴ μυκηναϊκὴ ἀκρόπολη τοῦ Γλαῖ ἡ κυρία Ἑλένα Κουντούρη συνέχισε τὴν ἔρευνα τοῦ οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος N, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑξὶ μεγάλα κτίρια τῶν ἴδιων διαστάσεων, 8.60×27.70 μ. τὸ καθένα, σὲ δύο ὁμάδες τῶν τριῶν, παραλλήλων μεταξύ τους. Τὸ κάθε κτίριο ἔχει ἔκταση $240 \mu.^2$ καὶ ἐσωτερικῶς τὸ καθένα χωρίζεται σὲ τρεῖς ἴσης ἔκτασης χώρους.

7. ΓΛΑΣ

Σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς χώρους τοῦ συγκροτήματος N βρέθηκαν στὸ δάπεδο κύλικες, σκύφοι, ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ πίθοι,

Μυκηναϊκὴ ἀκρόπολη Γλαῖ. Τοπογραφικὸν διάγραμμα.

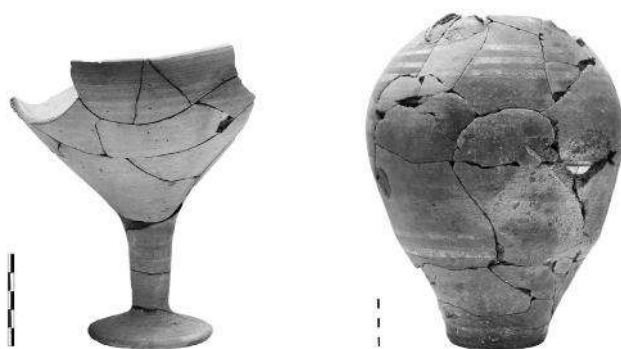
Μυκηναϊκή ἀκρόπολη Γλα. Κτίρια Ο και Ρ.

ὡς καὶ τεμάχια κονιαμάτων με ζωγραφισμένη ζώνη ροδάκων καὶ καλαμοειδῆ φυτά. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ εὗρεση φύλλων μολυβιοῦ.

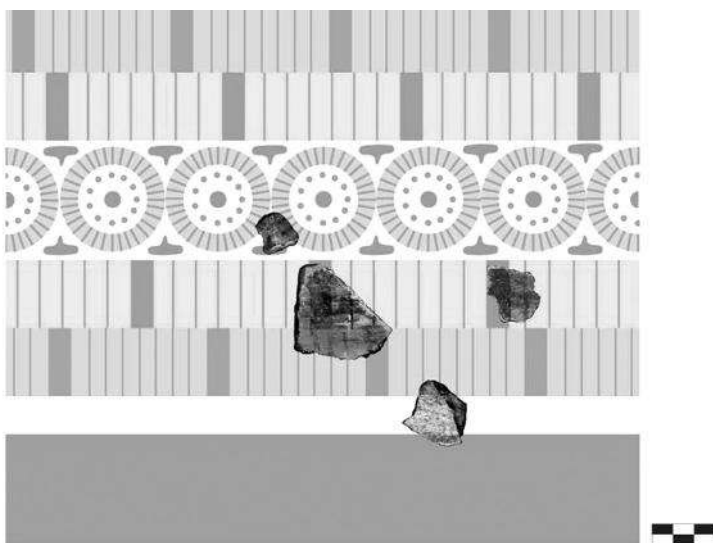
Νέο κτίριο στὴν ἀκρόπολη εἶναι τὸ Ο στὰ νοτιοανατολικά τοῦ Ν. Εἶναι ὀρθογώνιο καὶ ἐπίμηκες, χωρισμένο σὲ δύο δωμάτια, ἀλλὰ στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ κάθε δωματίου ὑπάρχει στενότερη ἴσου μήκους πτέρυξ, ὅπως χαρακτηρίζεται.

Ἄλλο κτίριο ΝΔ. καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ Ο εἶναι τὸ Ρ, ὀρθογώνιο, χωρισμένο καὶ αὐτὸ σὲ μικρότερους χώρους. Κατὰ τὴν πρώτη ἔρευνά του βρέθηκαν χάλκινος διπλὸς πέλεκυς, μολύβδινο ἀγγεῖο, λίθινα ἐργαλεῖα, τριπτήρας, ὄστρακα κυλίκων, σκύφων, ψευδοστόμου ἀμφορέως, δύο λίθινα σφονδύλια καὶ τεμάχια μολύβδου.

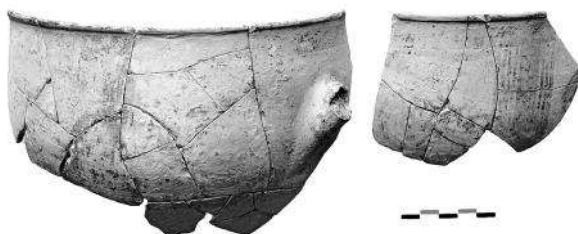
Ἡ ἔρευνα πρὸς τὰ ΒΑ. τῶν κτιρίων Ο καὶ Ρ ἔδειξε τὴν ὑπαρξὴ λειψάνων μεγάλου οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος, στὸ

Γλᾶς. Κύλιξ καὶ ψευδόστομος ἀμφορεὺς.

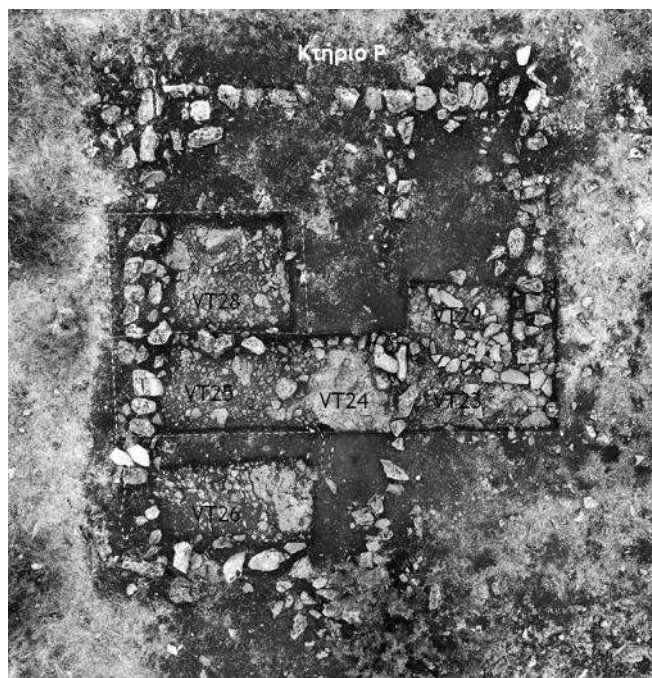
Γλᾶς. Τεμάχια κονιαμάτων με ζωγραφισμένη ζώνη ροδάκων.

Γλᾶς. Τμήματα ἀγγείων.

Μυκηναϊκή ἀκρόπολη Γλα. Κτίριο Ο.

Μυκηναϊκή ἀκρόπολη Γλα. Κτίριο Ρ.

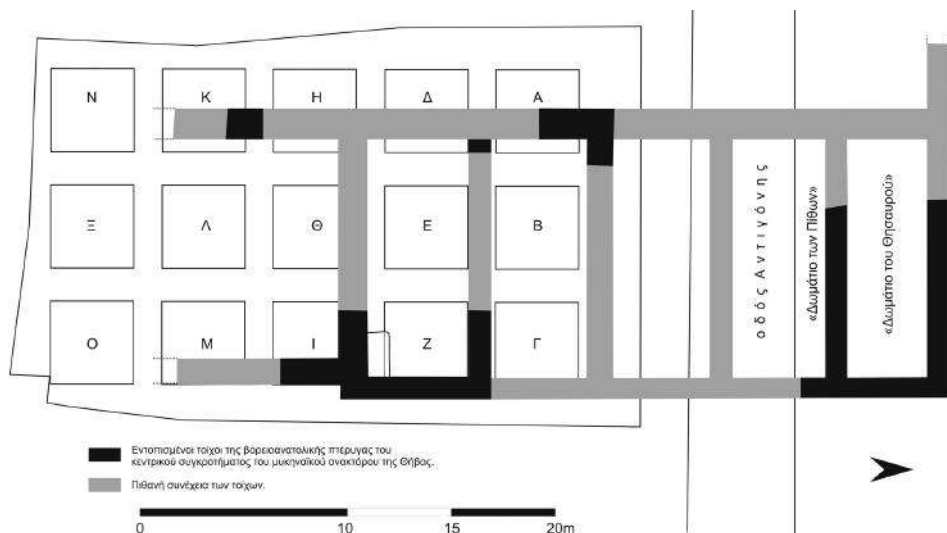

Γλᾶς. Χάλκινος διπλὸς πέλεκυς.

ὁποῖο βρέθηκε κεραμικὴ χωρὶς διάκοσμο τῆς ΥΕ ΙΙΒ περιόδου, ὅπως κύλικες, πρόχοι, ἀμφορεῖς, σκύφοι καὶ ἄλλα χρηστικά ἀγγεῖα.

Ἐσωτερικῶς τοῦ νότιου τείχους, σὲ ἀπόσταση 50 μ. ἀπὸ τὴ Νότια πύλη, βρέθηκε κεραμικὴ τῆς ΥΕ ΙΙΒ ἕως ΥΕ ΙΙΓ περιόδου. Τὰ σχήματα εἶναι κύλικες, λεκανίδια, σκύφοι, κρατῆρες, κύπελλα, ἀρύταινες, ἀμφορεῖς, πρόχοι καὶ λίγα θραύσματα εἰδωλίων.

Στὴ Θήβα ὁ κ. Βασίλειος Ἀραβαντινὸς σὲ συνεργασία μὲ 8. ΘΗΒΑ τὴν Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Θηβῶν ἀσχολήθηκε μὲ τὴ συντήρηση καὶ τὴ μελέτη τῶν εὗρημάτων τῶν ἐτῶν 2012-2018.

Θήβα. Τομέας «Ἀνακτόρου». Κάτοψη τῶν ἀνεσκαμμένων τμημάτων τοῦ κεντρικοῦ συγκροτήματος τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου.

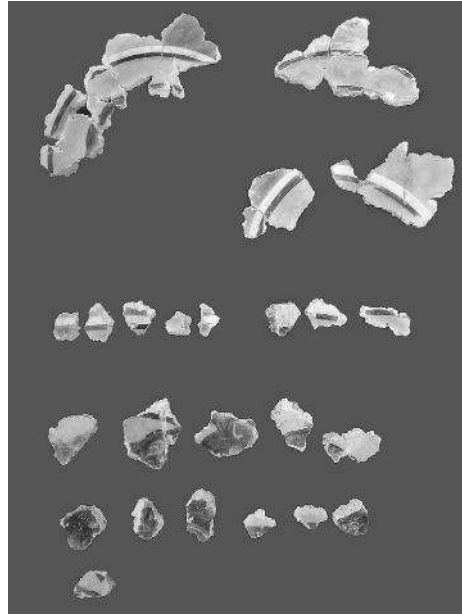
Θήβα. Τομέας «Ἀνακτόρου». Τομή Α. Γενική ἄποψη τοῦ μυκηναϊκοῦ Πιθεώνα 2.

Θήβα. Τομέας «Ἀνακτόρου». Τομή Κ-Λ. Ἀνθρώπινος σκελετὸς πάνω σὲ πλακοειδεῖς λιθοπλίνθους καὶ ὁ τοῖχος 26 ἀπὸ Α.

Θήβα. Τομέας «Ἀνακτόρου». Τομή Α. Μυκηναϊκὸ θήλαστρο τῆς ΥΕ ΙΙΒ1.

Θήβα. Τομέας «Ἀνακτόρου». Τομή Ξ. Θραύσματα βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν μετὰ τμήματα φωτοστεφάνων καὶ προσώπων ἁγίων.

Σὰς ὑπενθυμίζω ὅτι γιὰ λόγους τεχνικούς, ἡ ἀνασκαφὴ τῶν ἀρχαίων Θηβῶν γίνεται μετὰ τὸ σύστημα τῶν τομῶν σὲ ἐλεύθερα ἀπὸ οἰκοδομῆς οἰκόπεδα.

Κατὰ τὶς ἐργασίες συντήρησης ἀποκαταστάθηκαν πολλὰ μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα ἀπὸ τὶς τομῆς Ζ καὶ Α. Στὴν τομὴ Α ἀποκαλύφθηκε τὸ 2014 ὁ δεύτερος πιθεὼν τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου. Σὲ ἀνώτερα στρώματα βρέθηκαν προσφορὲς σὲ ἥρω τῶν ἐλληνιστικῶν καὶ ρωμαϊκῶν χρόνων.

Ἐπανεξετάστηκε ἐπίσης ὁ σκελετὸς γυναικὸς ποὺ εἶχε βρεθεῖ μεταξὺ τῶν τομῶν Κ καὶ Λ καὶ συνοδευόταν ἀπὸ προσφορὲς. Τὸ νέο συμπέρασμα εἶναι ὅτι οἱ προσφορὲς εἶναι μεταγενέστερων τοῦ ἀνακτόρου χρόνων, ἴσως ἐλληνιστικῶν.

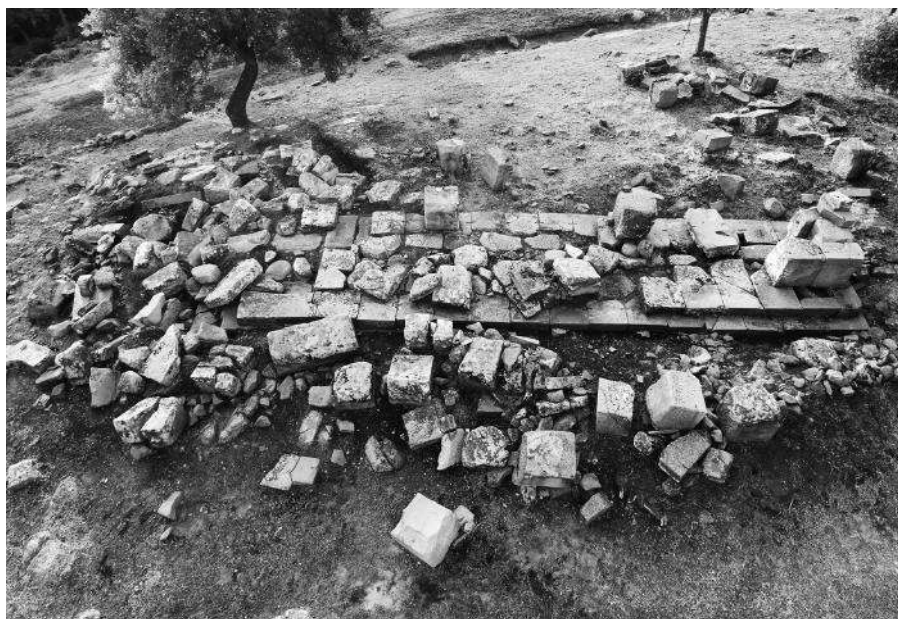
Ἀπὸ τὰ εὗρηματα, νεώτερα χρονικῶς, μνημονεύεται ἡ κεραμικὴ καὶ σπαράγματα τοιχογραφιῶν βυζαντινῶν χρόνων.

9. ΜΟΛΥΚΡΕΙΟ

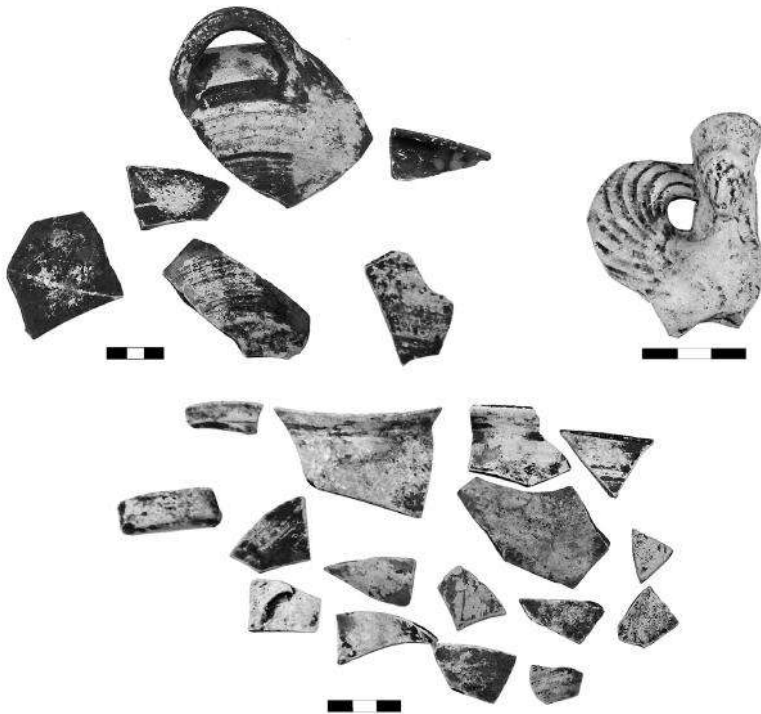
Στὸ Μολύκρειο τῆς Αἰτωλίας ὁ κ. Νίκος Καλτσᾶς καὶ ἡ κυρία Ἀλίκη Μουστάκα ἐρεύνησαν γύρω ἀπὸ τὸν μεγάλον βωμὸ τοῦ ἱεροῦ, μὲ κύριον σκοπὸν τὴν ἀνεύρεσιν ὅλων τῶν στοιχείων ποὺ τὸν ἀπαρτίζουν γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἀνασύστασίν του. Βρέθηκε ἀποθέτης τέφρας, ὁστῶν καὶ ὀστράκων ποὺ ἀπέδωσε θραύσματα ἀγγείων τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων, πιθανῶς τοῦ 7ου αἰ. π.Χ., πράγμα ποὺ δηλώνει ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς λατρείας στὸ ἱερὸ ἀνάγεται τουλάχιστον σ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Βρέθηκε ἐπίσης καὶ πήλινο περὶτμητο πλακίδιο ποὺ εἰκονίζει σφίγγα.

Ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ νομίσματα, ἀσημένια καὶ χάλκινα, ποὺ βρέθηκαν στὸν χώρον τοῦ βωμοῦ, ἔνδειξη τῆς προέλευσης τῶν προσκυνητῶν. Ἐνας ἀργυρὸς στατῆρ Αἰγίνης, δύο ἀργυρὰ ἀρχαῖκα ἡμίδραχμα Φωκίδος, ἓνα ἀργυρὸ ἡμίδραχμο Σικυῶνος καὶ χάλκινα Μεγαρέων, Ἀλεξάνδρου Γ', Κορίνθου, Αἰτωλίας, Ἀντιγόνου Γονατᾶ.

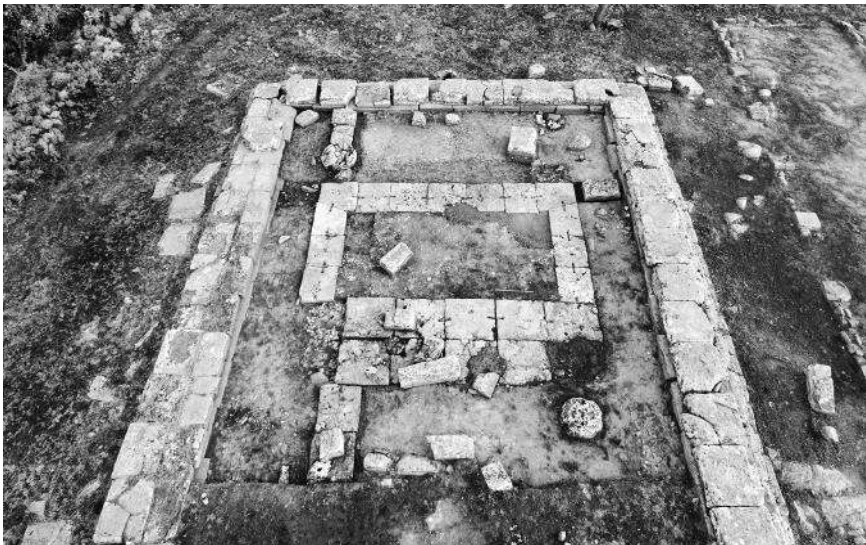
Στὸν ναὸ Β, κοντὰ στὴ βόρεια πλευρὰ του, ἦλθε στὸ φῶς τμῆμα τῆς θεμελίωσης. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ καὶ στὴν ἐπίχωση τῆς θεμελίωσης βρέθηκαν, πολὺ φθαρμένα, τμήματα ἀρχι-

Μολύκρειο. Ὁ μεγάλος βωμός.

Μολύκρειο. Κεραμική από τὸν ἀποθέτη καὶ περίτμητο πήλινο πλακίδιο πὺν εἰκονίζει σφίγγα.

Μολύκρειο. Ὁ ναὸς Β.

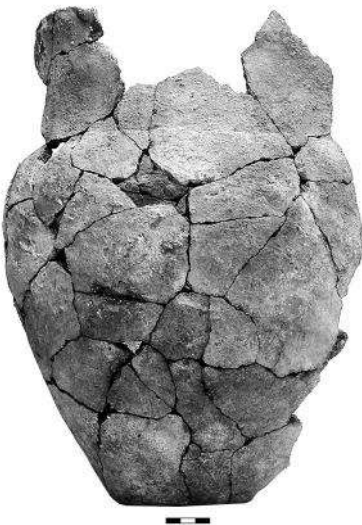
Μολύκρειο. Αεροφωτογραφία τοῦ ἱεροῦ.

τεκτονικῶν μελῶν ἀπὸ πῶρο καὶ ἀσβεστόλιθο. Μερικὰ θραύσματα ἔσωζαν τὸ ἀρχαῖο ἐπίχρισμά τους. Τμῆμα γείσου μὲ προμόχθους φανερώνει ὅτι ὁ παλαιότερος ναὸς στὸν ὁποῖο ἀνήκουν τὰ θραύσματα εἶχε ὁλοκληρωθεῖ.

Τέλος, στὴ θεμελίωση τοῦ ναοῦ βρέθηκαν δύο σιδερένια ξίφη. Τὸ πρῶτο, μήκους 53 ἐκ., φέρει περίτεχνη λαβή. Τὸ δεύτερο, ὀλιγότερο πολυτελὲς καὶ μικρότερο, ἔχει μήκος 39 ἐκ.

Στὸν προϊστορικὸ οἰκισμὸ Ντικιλὶ Τὰς στοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας, ἡ κυρία Χάιδω Κουκούλη καὶ ὁ κ. Pascal Darque ἐρεῦνησαν σὲ δύο σημεία μὲ σκοπὸ νὰ διασαφηνισθοῦν τὰ ὅσα ἀφοροῦν τὰ ἀρχαιότερα στρώματα οἰκησης ἀλλὰ καὶ τὴν κατοίκηση στὴν Ὑστερη Ἑποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, τῆς περιόδου 1500-1100 π.Χ.

Διαπιστώθηκαν λείψανα μεγάλου κτιρίου, ὄχι τοῖχοι ἀκόμη ἀλλὰ δάπεδο καὶ τμήματα τῆς ἀνωδομῆς: μάζες πηλοῦ μὲ ἄχυρο, δηλαδὴ τμήματα τοίχου ἢ ὀροφῆς ποὺ γέμιζαν ξύλινο σκελετό, ποὺ ἔχνη του ἕως τώρα εἶχαν βρεθεῖ στὸ Ντικιλὶ Τάς. Ἀποκαλύφθηκε ἀκόμη κομμάτι τοίχου ποὺ ἦταν κατασκευασμένος μὲ πλεκτὰ κλαδιὰ καὶ πηλό. Βλέπουμε δύο τεχνικὲς ποὺ καταλήγουν στὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα. Κάτω ἀπὸ τὰ λείψανα τῶν πεσιμένων τοίχων ἢ ὀροφῶν βρέθηκαν ἓνα εὐρύστομο πιθάρι μὲ ἐμπέστη διακόσμηση καὶ ἓνα μικρὸ κανθαρόσχημο ἀγγεῖο μὲ ἐγγάρια διακόσμηση καὶ ἐπίχρσιμα ἀπὸ γραφίτη, ἀγγεῖα τῆς Ὑστερης Ἑποχῆς τοῦ Χαλκοῦ. Οἱ ἀνασκαφεῖς ἐντόπισαν πάνω στὸ δάπεδο κατάλοιπα ὑπόλευκου τεφρώδους ὑλικοῦ καὶ λείψανα φυτικῶν ἰνῶν. Ὑποθέτουν ὅτι εἶναι ὅ,τι ἀπόμεινε ἀπὸ κάποιο, ἂς τὸ ποῦμε, χαλί.

Ντικιλὶ Τάς. Τὸ πιθόσχημο ἀγγεῖο 7366-001 (YEX): ὕψος 33,5 ἐκ., μέγ. διάμετρος 27 ἐκ.

*Ντικιλί Τάς. Κανθαρόσχημο
ἀγγείο 7369-003 (YEX): ὕψος
13,5 ἐκ., μέγ. διάμετρος 15 ἐκ.*

*Ντικιλί Τάς. Ζωόμορφο δικέφαλο εἰδώ-
λιο (9310-005) Νεώτερης Νεολιθικῆς II
(4800-4200 π.Χ.): μήκος 20,5 ἐκ., ὕψος
8,8 ἐκ.*

Γιὰ τὴν διασαφήνιση τῶν ἀποριῶν ὡς πρὸς τὰ πράγματα τῆς περιόδου ἀπὸ τὰ μέσα τῆς 7ης χιλιετίας π.Χ. ἕως καὶ τὸ α' μισὸ τῆς 6ης χιλιετίας, ἐρευνήθηκε ἓνα σημεῖο ὅπου ἤδη εἶχαν διαπιστωθεῖ ἐνδείξεις κατοίκησης κατὰ τὴν περίοδο 6400-6200 π.Χ. Στὸ σημεῖο τῆς τούμπας ὅπου ἔγινε ἡ ἔρευνα τὸ ἀρχαιότερο στρώμα κατοίκησης βρίσκεται σὲ βάθος 8 μ. περίπου. Στὰ ἀνώτερα στρώματα βρέθηκε εἰδώλιο δικέφαλου ζώου, σχεδὸν πλήρες.

11. ΧΑΛΑΝΔΡΙΑΝΗ ΣΥΡΟΥ

Στὴ Χαλανδριανὴ Σύρου, στὴ θέση Καστρί, ἡ κυρία Μα-
ρίζα Μαρθάρη ἔκανε συμπληρωματικούς καθαρισμούς τῶν
κτισμάτων τῆς ἀκροπόλεως καὶ βρῆκε νέες ἐπικρουστες παρα-
στάσεις στὶς ἐπιφάνειες τῶν βράχων, οἱ ὁποῖες ἀπαντοῦν καὶ
πέραν τῆς ἀκροπόλεως, στὸ μονοπάτι ποὺ ὁδηγεῖ στὴ Χα-
λανδριανή. Τὰ θέματα τῶν παραστάσεων εἶναι κυκλοτερῆ καὶ
ἐπιμήκη τρομερῇ κοσμήματα καὶ πλοῖα.

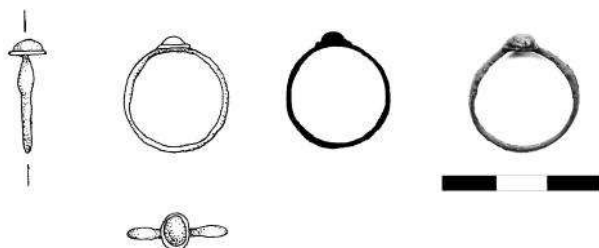
Στὸ Καστρί βρέθηκε ἀσημένιο δακτυλίδι, τὸ ὁποῖο πιθανῶς
νὰ μὴν ἀνήκει χρονολογικῶς στὴν περίοδο τῆς προϊστορικῆς
ἀκρόπολης. Παλαιότερα ὁ Τσουντάς εἶχε βρεῖ στὴν ἀκρόπολη
ἀσημένιο διάδημα μὲ στικτὴ διακόσμηση, ποὺ εἰκονίζει τρία
ἀστέρια σὲ κύκλο, δύο ζῶα καὶ δύο πτηνόμορφες μορφές σὲ
ἐραλδικὴ στάση.

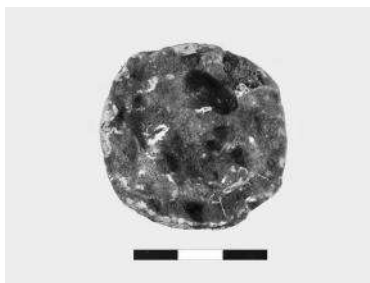
Χαλανδριανή Σύρου. Ὁ οἰκισμὸς τοῦ Καστριοῦ καὶ τὸ πυργοφόρο, κυρίως τείχος του, μετὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ 2019.

Χαλανδριανή Σύρου. Τὸ ὁροπέδιο τῆς Χαλανδριανῆς ὅπου τὸ ὁμώνυμο Πρωτοκυκλαδικὸ νεκροταφεῖο καὶ ὁ λόφος τοῦ Καστριοῦ στὸ βάθος.

Χαλανδριανή Σύρου. Άργυρο δακτυλίδι από τὸν χώρο ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους τοῦ Καστριοῦ.

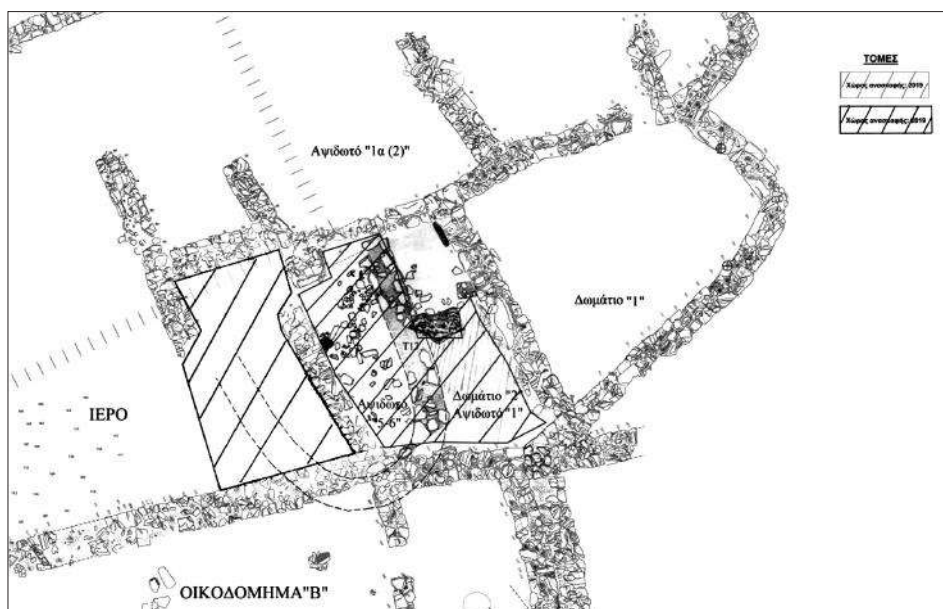
Χαλανδριανή Σύρου. Τὸ ἐσωτερικὸ ρηχῆς μολύβδινης φιάλης ἀπὸ τὸν χώρο ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους τοῦ Καστριοῦ.

Βρέθηκαν ἀκόμη σύνδεσμοι ἀπὸ μολύβι γιὰ τὴν ἐπισκευὴ σπασμένων ἀγγείων καὶ ρηχὴ φιάλη ἀπὸ μολύβι διαμέτρου 4 ἑκατοστῶν, μεγέθους ὅμοιου μὲ μικροσκοπικῶν ἀγγείων τῆς κλασικῆς ἐποχῆς.

12. ΣΤΡΟΦΙΛΑΣ ΑΝΔΡΟΥ

Στὸν Στρόφιλα Ἄνδρου ἡ κυρία Χριστίνα Τελεβάντου ἐρεῦνησε τὸ ἐσωτερικὸ ἀψιδωτοῦ οἰκοδομήματος (5-6), ὅπου τὸ λίθινο δάπεδο περιεῖχε λείψανα καύσης καὶ θραύσματα ἀγγείων, λιθίνων ἐργαλείων, ὅστὰ ζῶων, ὅστρεα καὶ ἀπανθρακωμένους καρπούς καὶ σπόρους. Διευκρινίστηκε ἀκόμη καὶ ἡ σχέση τῶν διαφόρων τοίχων μεταξύ τους, χωρὶς νὰ λυθοῦν τὰ χρονολογικὰ προβλήματα ποὺ τίθενται ἀπὸ τὴ συνεχῆ κατοίκηση καὶ οἰκοδομικὴ δραστηριότητα.

Στὸν ἴδιο χώρο βρέθηκαν καὶ νέες βραχογραφίες, ποὺ εἰκονίζουν θέματα λατρευτικά, πλοῖα καὶ σχήματα κοσμητικά.

Στρόφιλας Άνδρου. Άψιδωτό 1 και Άψιδωτό 5-6. Κάτοψη.

Στρόφιλας Άνδρου. Βραχογραφήματα ανατολικά της θεμελίωσης του Άψιδωτού 5-6.

Στρόφιλας Άνδρου. Βραχογραφίες. Διακρίνονται ὄρθιες δεόμενες μορφές, πλοῖα, δακτυλιόσχημα θέματα καὶ σπείρα.

Στρόφιλας Άνδρου. Βραχογραφία με δακτυλιόσχημο θέμα.

Στρόφιλας Άνδρου. Λίθινοι πελέκεις.

Στρόφιλας Άνδρου. Χάλκινο
έλασμα.

Στρόφιλας Άνδρου. Όστέινο
άγκιστρο.

Ένα από τὰ σχέδια εἰκονίζει καμπυλόγραμμο πλοῖο με ἀνασηκωμένη τὴν πλώρη καὶ τὴν πρύμη, τὸ ὁποῖο περιβάλλεται ἀπὸ δακτυλιόσχημα μοτίβα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν πλώρη ἓνα σταυροειδὲς σχῆμα, ποὺ ἴσως εἶναι ἄγκυρα. Κάτω ἀπὸ τὸ πλοῖο ἓνα ζῶο πρὸς δεξιὰ πιθανῶς νὰ εἶναι σκυλί. Ἄλλες βραχογραφίες εἰκονίζουν ἀνθρώπινες μορφὲς γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῶν ὁποίων χρειάζεται καὶ φαντασία, λόγω τοῦ συμφυρμοῦ πολλῶν μορφῶν καὶ σχεδίων.

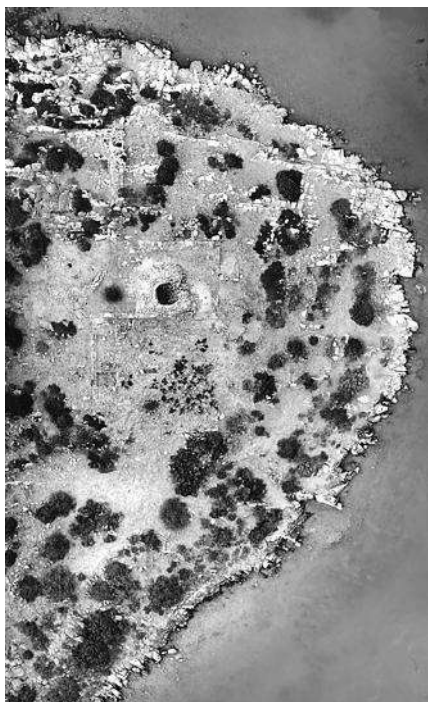
Ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ εὐρήματα ποὺ διαφωτίζουν τὸν καθημερινὸ βίο: λίθινοι πελέκει, χάλκινο ἔλασμα, ὀψιανοί, ὀστέινα ἐργαλεῖα, ἀπανθρακωμένοι καρποί, ὄστρακα ἀγγείων με ἐπίθετη διακόσμηση με λευκὸ καὶ κόκκινο χρῶμα μετὰ τὸ ψήσιμο τῶν ἀγγείων.

Στὸ Βαθὺ Ἀστυπалаίας ὁ κ. Ἀνδρέας Βλαχόπουλος ἔκανε γεωφυσικὴ διασκόπιση τοῦ βυθοῦ τοῦ κόλπου Βαθύ, ὅπου διαπιστώθηκε ἡ ὑπαρξὴ λιθοπλίνθων ποὺ κύλισαν ἀπὸ τὴν ξηρά.

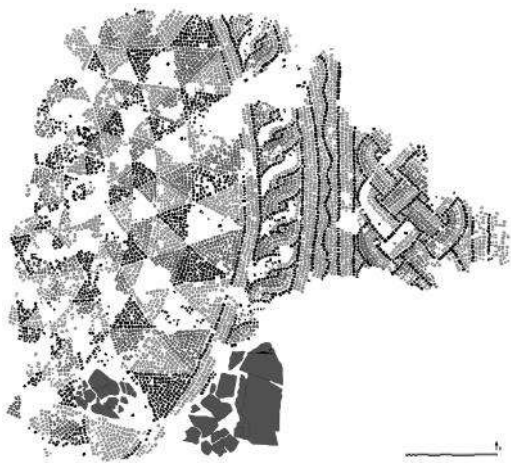
Στὴν παλαιοχριστιανικὴ βασιλικὴ ἐρευνήθηκε τὸ δάπεδο καὶ ἀποκαλύφθηκε τμῆμα τοῦ ψηφιδωτοῦ με κύκλο γεμάτο συμπλεκόμενα τρίγωνα τεσσάρων χρωμάτων καὶ περὶ τὸν κύκλο πλοχμός, πιθανῶς τοῦ 4ου μ.Χ. αἰ. Ἀπὸ τὴ βασιλικὴ προέρχονται καὶ θραύσματα ἀγγείου με γεωμετρικὸ διάκοσμο σὲ μετόπες.

Σὲ τομὴ ἐξωτερικῶς μεγάλου τοίχου βρέθηκε προϊστορικὴ κεραμικὴ καὶ ὀψιανοὶ καὶ ὅσα βρεφῶν μαζί με ὄστρακα τῆς Νεολιθικῆς/Πρωτοχαλκῆς ἐποχῆς καὶ λίθινα ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν ἀνασκαφέα ἀνήκουν σὲ ἐγχυτρισμούς. Τὰ πολλὰ

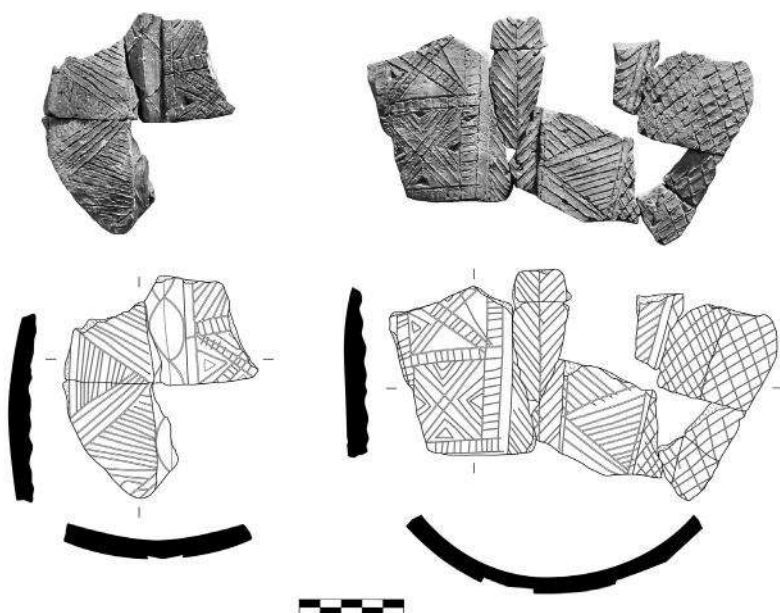
13. ΒΑΘΥ
ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ

Βαθὺ Ἀστυπαλαίᾱς. Ἀεροφωτογραφία τοῦ ἀκρωτηρίου Πύργος/Ἑλληνικὸ μὲ τὶς ἀρχαιότιτες προϊστορικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων.

Βαθὺ Ἀστυπαλαίᾱς. Τὸ ψηφιδωτὸ δάπεδο τοῦ κεντρικοῦ κλίτους τῆς παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς, ὅπως ἀποκαλύφθηκε στὶς Τομεῖς 8 καὶ 9 τοῦ 2018 καὶ 2019 (σχ. Ν. Σεπετζόγλου).

Βαθὺ Ἀστυπαλαίᾱς. Ἀγγεῖο με πλαστικὴ καὶ ἐγγάρακτη διακόσμηση ἀπὸ τὸ κεντρικὸ κλίτος τῆς βασιλικῆς (σχ. Ν. Σεπετζόγλου).

Βαθὺ Ἀστυπαλαίᾱς. Πήλινο εἰδῶλιο μορφῆς με ἀφρικανικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ πῖλο (1ος αἰ. π.Χ. - 1ος αἰ. μ.Χ.). Ἐπιφανειακὸ εὔρημα ἀπὸ τὸ πλάτωμα τοῦ ἐλληνιστικοῦ πύργου.

Βαθὺ Ἀστυπαλαίᾱς. Γυάλινο βραχιόλι ἀπὸ τὸν χριστιανικὸ τάφο Κ21 (11ος αἰ.).

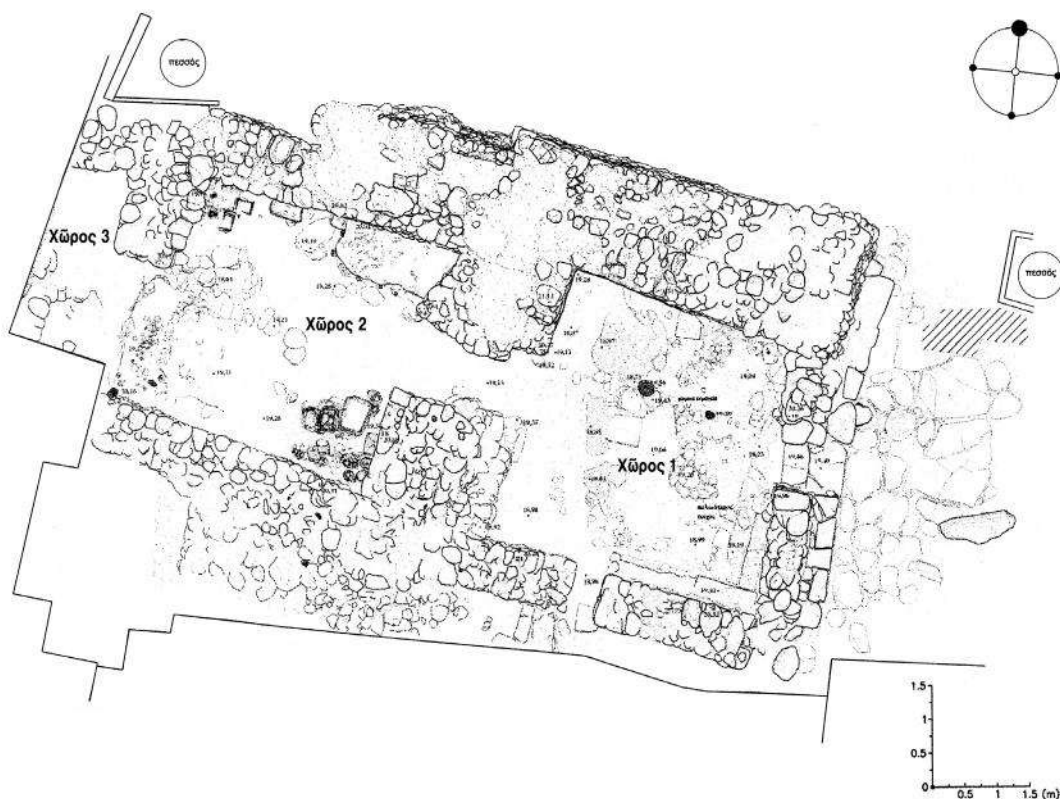
ὄστρεα πορφύρας ποὺ βρέθηκαν ἀποδίδονται εἴτε στὴν ἐπὶ τόπου κατανάλωσή τους εἴτε στὴν ἀπόθεσή τους ὡς κτερισμάτων.

Στὴ θέση Χαλάσματα, δυτικῶς τοῦ κόλπου Βαθύ, βρέθηκαν καὶ νέες βραχογραφίες ποὺ εἰκονίζουν σπεῖρες.

Τέλος ἀπὸ παλαιότερα εὐρήματα τῶν μεταχριστιανικῶν χρόνων μνημονεύεται ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ συντήρηση κεφαλῆς πῆλινου εἰδωλίου μὲ ἀφρικανικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ γυάλινο βραχιόλι ἀπὸ χριστιανικὸ τάφο.

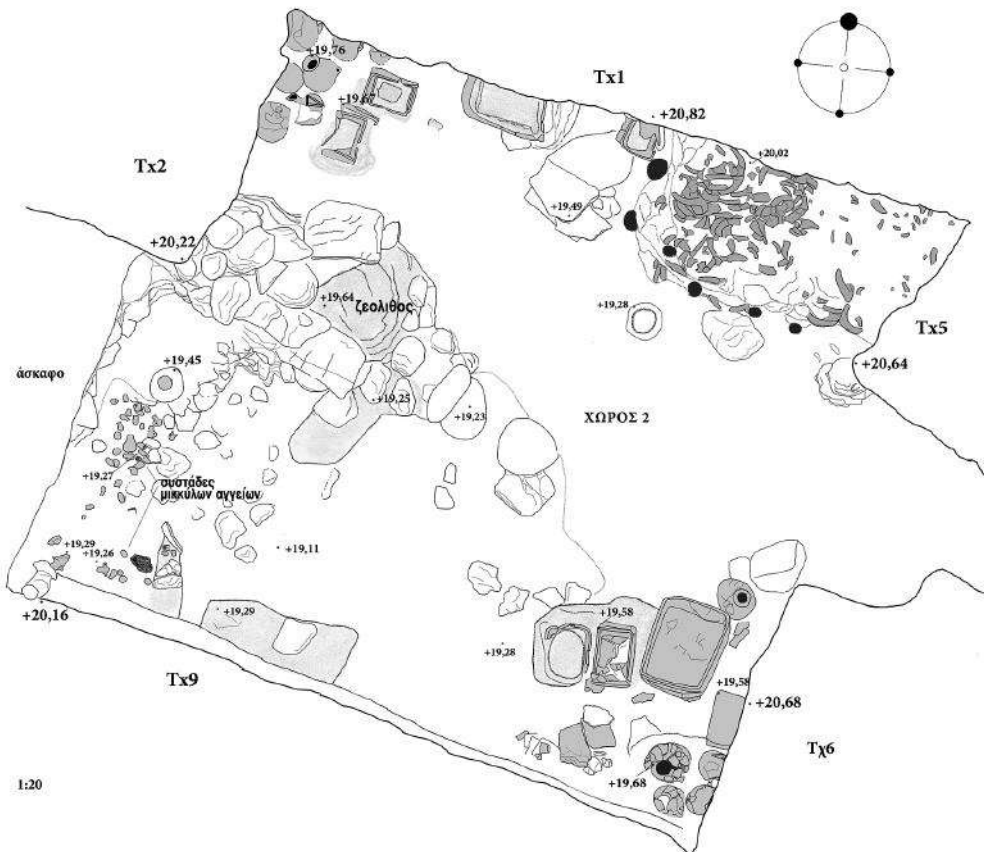
14. ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΘΗΡΑΣ

Στὸ Ἀκρωτήρι Θήρας ὁ κ. Χρῖστος Ντούμας συνέχισε τὴν ἀνασκαφὴ τῆς Οἰκίας τῶν Θρανίων, ἡ ὁποία ἀπέδωσε ἀρκετὰ εὐρήματα.

Ἀκρωτήρι Θήρας. Χῶροι 1 καὶ 2.

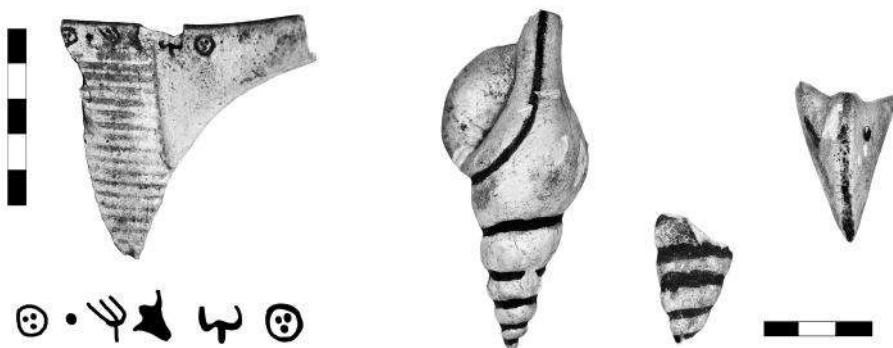
Στὸν χώρο 1 βρέθηκαν τέσσερα, νευρωτά, ὡς ὀνομάζονται, ἀγγεῖα καὶ χαλκὰ ἀντικείμενα: πέντε μικροὶ διπλοὶ πελέκει, λεπτὰ σύρματα, ἔλλιπής καρφίδα καὶ τεμάχια ἐλάσματος, ὡς καὶ δύο μεγάλοι διπλοὶ πελέκει ἀπὸ ἔλασμα, ψῆφοι περιδεραίων, τρίτων καὶ ναυτίλος ἀπὸ φαγεντιανή, ψῆφος ἀπὸ ὀρεῖα κρύσταλλο σὲ σχῆμα ὀκτώσχημης ἀσπίδος καὶ θραῦσμα ὁμοιώματος τρίτωνος μὲ γραπτὴ ἐπιγραφὴ τῆς Γραμμικῆς Α γραφῆς. Ἀκόμη βρέθηκαν τέσσερεις χάντρες γαλάζιου χρώματος περασμένες σὲ χάλκινο σύρμα καὶ θραύσματα ἀπὸ ρόδακες ἢ ἀπὸ ὀκτώσχημη ἀσπίδα, τὰ ὁποῖα ἴσως κοσμοῦσαν ξύλινο σκεῦος ἢ ἔπιπλο.

Ἀκρωτήρι Θήρας. Χῶρος 2. Κάτοψη μὲ τὶς ὁμάδες τῶν εὗρημάτων.

Άκρωτήρι Θήρας, Χώρος 1. Περιδέραια.

Άκρωτήρι Θήρας, Χώρος 1. Ένεπί-
γραφο θραῦσμα ομοιώματος τρίτω-
να ἀπὸ φαγεντιανή.

Άκρωτήρι Θήρας, Χώρος 1. Όμοιώματα
τρίτωνος καὶ ναυτίλου ἀπὸ φαγεντιανή.

Άκρωτήρι Θήρας, Χώρος 1. Ρόδακες ἀπὸ φαγεντιανή,
ένδεχομένως ἐπιθήματα σὲ ξύλινες θύρες.

Άκρωτήριο Θήρας. Χώρος 2. Ο πήλινος νάρθηκας στο δυτικό άκρο του αποθέτη κεράτων.

Στον χώρο 2 αποκαλύφθηκαν γύρω από τον αποθέτη των κεράτων 6 όπες όπου στερεώνονταν ισάριθμοι πάσσαλοι, στους οποίους ίσως αναρτοῦσαν οί αρχαίοι κέρατα. Πιθανώς ὑπῆρχε καί ξύλινη σχάρα όπου ἀπέθεταν τὰ κέρατα. Ἐκεῖ όπου θὰ ἦταν ἡ σχάρα βρέθηκαν λίθινα ἐργαλεῖα καὶ 43 μικρὰ ἀγγεῖα (σκύφοι, κύαθοι, κύπελλα), μία σφαιρική πρόχους καὶ μικρὸς πίθος, ποὺ δείχνουν ὅτι προσφέρονταν καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

Στὸ ΒΑ. τμήμα τοῦ χώρου Ζ βρέθηκαν 2 πήλινα μικρὰ κιβώτια, τὸ μεγαλύτερο ἀποτελοῦσε τὸ κάλυμμα τοῦ μικρότερου, τὸ ὁποῖο μικρότερο ἔφερε ἐσωτερικῶς ξύλινη ἐπένδυση καὶ μαρμάρينو πρωτοκυκλαδικὸ εἰδῶλιο γυναίκας. Πλάι στὸ σύστημα τῶν κιβωτίων ὑπῆρχε μεσοκυκλαδικὴ ραμφόστομη πρόχους.

Στὸ ΝΔ. τμήμα τοῦ χώρου Ζ βρέθηκαν δύο συστάδες μικρότατων πρωτοκυκλαδικῶν ἀγγείων. Ἡ μία συστάδα εἶχε 16 ἀγγεῖα καὶ ἡ δεύτερη 131 ἀγγεῖα.

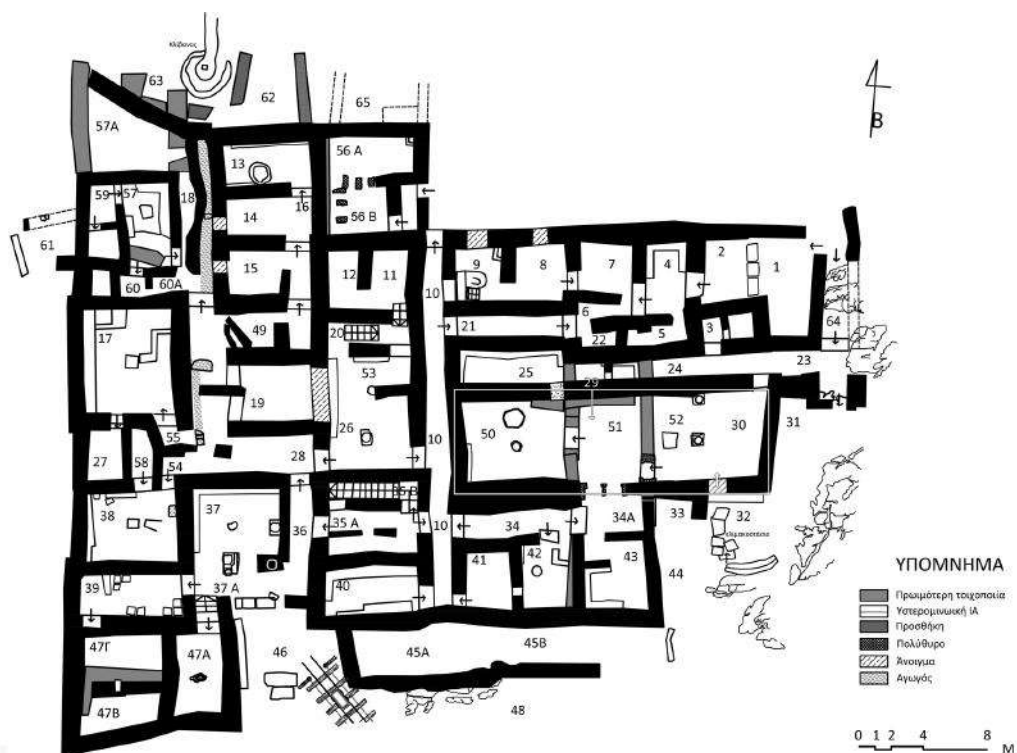
15. ΖΩΜΙΝΘΟΣ
ΚΡΗΤΗΣ

Στὴ Ζώμινθο ἡ κυρία Ἑφῆ Σαπουνᾶ-Σακελλαράκη ὁλοκλήρωσε τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ μεγάλου κτιρίου. Στὸν χώρο 28 βρέθηκε πινακίδα Γραμμικῆς Α γραφῆς στὴν ὁποία ἀναγράφονται τριποδικὰ ἀγγεῖα. Ἐπιγραφὲς τῆς Γραμμικῆς Α ἔχουν βρεθεῖ στὴ Ζώμινθο καὶ ἄλλοτε.

Ἐπιβεβαιώθηκε ἡ ὑπαρξὴ παλαιότερου κτιρίου κάτω ἀπὸ τὸ ἐρευνημένο, μεγαλύτερου σὲ ἔκταση, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὑπάρχουν εὐρήματα.

Ἐνδιαφέρον εἶναι τμῆμα πήλινου εἰδωλίου ταύρου ποὺ ἔπεσε ἀπὸ τὸν ὄροφο τοῦ κτιρίου μαζί μὲ λίθινα δισκάρια καὶ ὀρθογώνιο λίθινο πλακίδιο, ποὺ ἡ ἀνασκαφεὺς θεωρεῖ ὡς ἐξαρτήματα ζατριίου.

Δυτικῶς τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου, σὲ δωμάτιο, βρέθηκαν τμῆμα ἀγγείου διακοσμημένο μὲ σπείρα καὶ κρυστάλλινο φυλακτό.

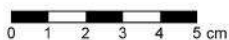
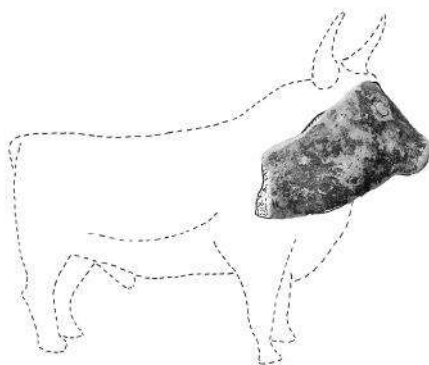
Ζώμινθος Κρήτης. Κάτοψη τοῦ μεγάλου κτιρίου.

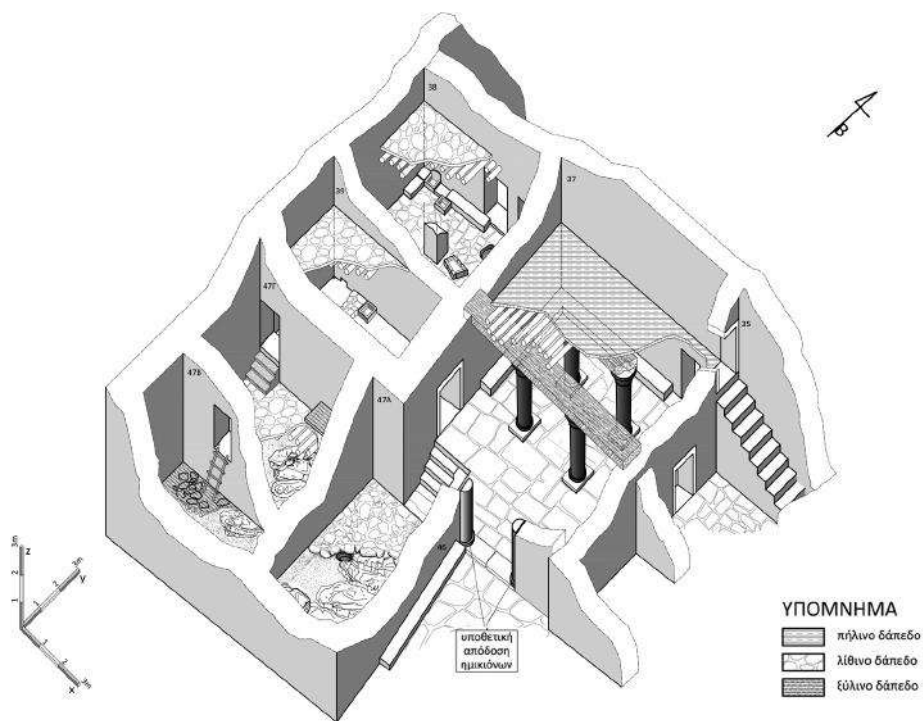
Ζώμινθος Κρήτης. Αεροφωτογραφία του μεγάλου κτιρίου.

*Ζώμινθος Κρήτης. Πινακίδα
Γραμμικής Α γραφής.*

*Ζώμινθος Κρήτης. Τμήμα πήλινου
είδωλίου ταύρου.*

Ζώμινθος Κρήτης. Άξονομετρική αναπαράσταση Χώρων 37, 38, 39, 46, 47.

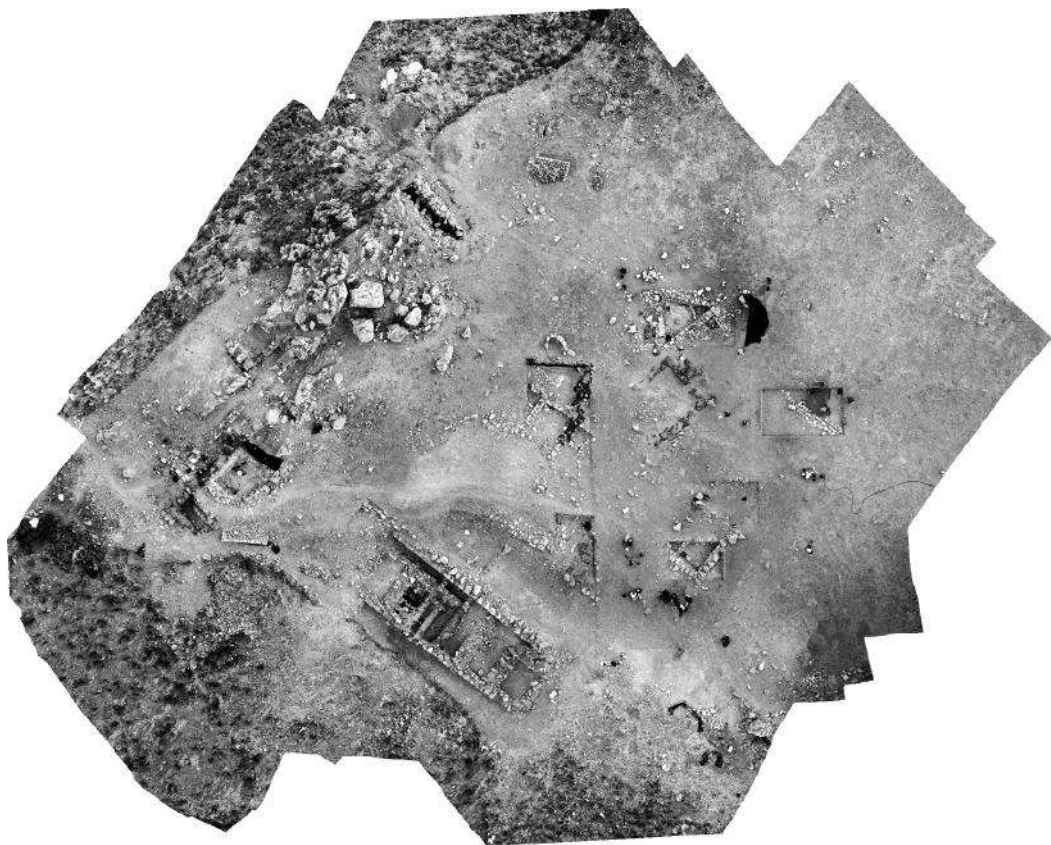

Ζώμινθος Κρήτης. Λίθινα δισκάρια και ὀρθογώνιο λίθινο πλακίδιο, έξαρτήματα ζατρικίου κατὰ τὴν ἀνασκαφεία.

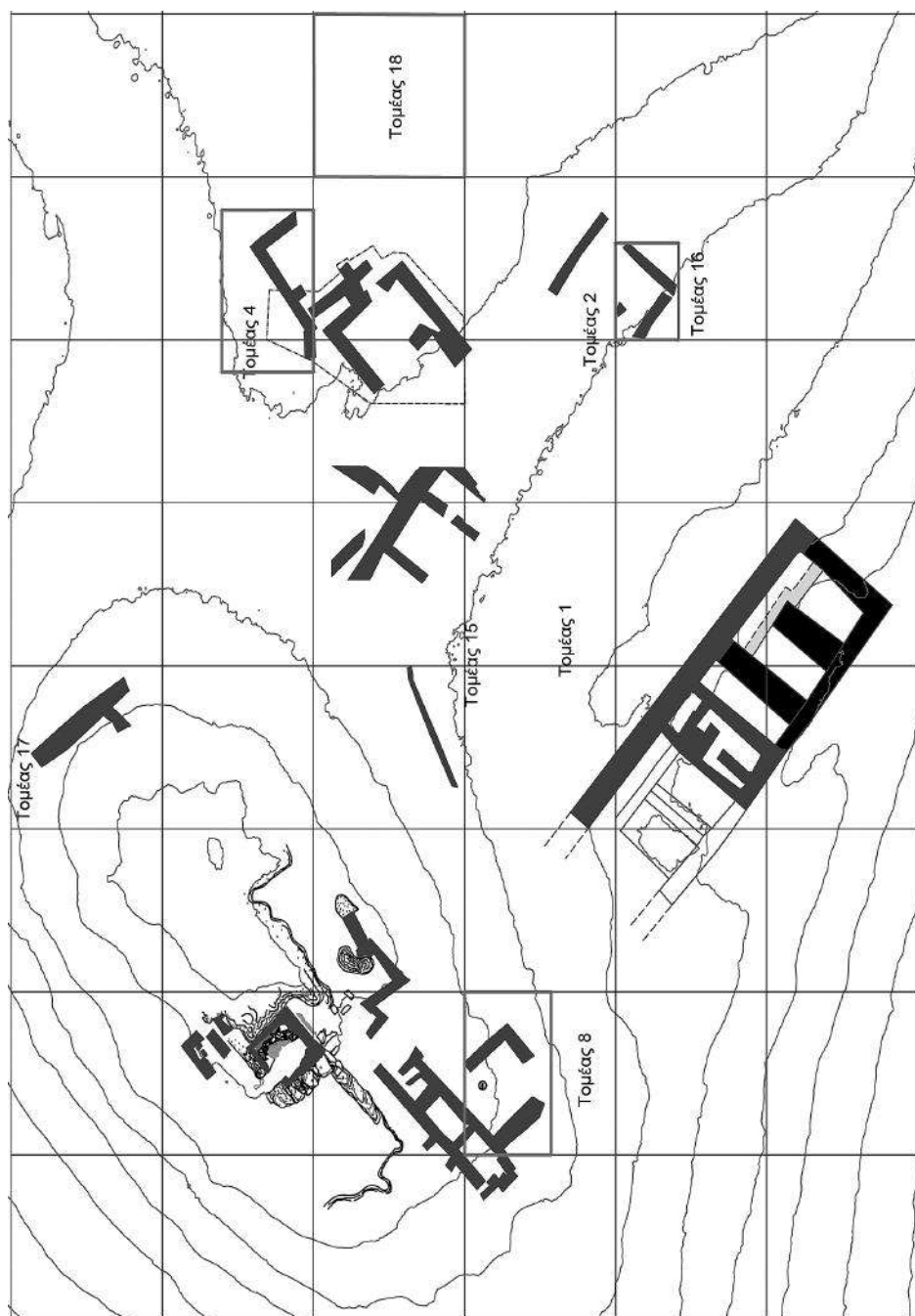
Ἐξωτερικῶς τῆς βόρειας πλευρᾶς τοῦ μεγάλου κτιρίου, σὲ χώρο ποὺ ὀνομάστηκε Βόρειο κτίριο, βρέθηκε πλῆθος ἀγγείων, ἑκατοντάδες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ρυτά. Τέλος, ὄχι ἀπροσδόκητο εἶναι νόμισμα τῆς ἐνετικῆς περιόδου τῆς Κρήτης ποὺ βρέθηκε στὸν ἴδιο χώρο.

Στὴν Κουμάσα τῆς Κρήτης ὁ κ. Διαμαντῆς Παναγιωτόπουλος ἐρεῦνησε στὸν τομέα 4 τριγωνικὸ οἶκημα ὅπου βρέθηκε πλῆθος ὀστράκων ἀπὸ ἄωτα κωνικὰ κύπελλα, δύο κυλινδρικὰ σκεύη, πήλινο σφονδύλι, κεραμίδια, κονιάματα, ὅστὰ ζῶων καὶ ὄστρεα. Σ' ἓνα σημεῖο τοῦ χώρου βρέθηκε τριποδικὴ χύτρα, ποὺ περιεῖχε μικρότερα ἀγγεῖα καὶ δύο λίθινους τριπτῆρες.

Στὸν τομέα 8 τῆς περιοχῆς τοῦ ἱεροῦ, στὸν χώρο μὲ τὴ λίθινη βάση κίονος, βρέθηκαν πολλὰ ἀγγεῖα, κυρίως ἄωτα κωνικὰ κύπελλα, ὅστὰ ζῶων καὶ ἀσβεστοκονιάματα. Τὸν χώρο κατεῖχε διώροφο κτίσμα, οἱ ἐπιχώσεις τοῦ ὁποῖου περιέχουν καμένες ὕλες, πιθανῶς ξυλίνων στύλων, ὁστῶν ζῶων καὶ κονιάματα.

Κουμάσα. Ὁρθοφωτογραφία τοῦ οἰκισμοῦ.

Κουμάσα. Γενική κάτοψη του αρχαιολογικού χώρου της μινωικής Κουμάσας.

Κουμάσα. Τομέας 4.

Κουμάσα. Συγκέντρωση άγγείων, τομέας 4.

Κουμάσα. Τομέας 8 (ἀπὸ ΝΑ.).

Στὸν τομέα 16, στὸ κεντρικὸ τμήμα τοῦ ἀρχαίου οἰκισμοῦ, σὲ στρώμα καταστροφῆς, βρέθηκε μεγάλος ἀριθμὸς ἀγγείων, 103 ἀκέραια ἢ μερικῶς σωζόμενα. Τὰ περισσότερα ἦσαν ἄωτα κωνικὰ κύπελλα, πρόχοι, φιάλες, λύχνοι, πύραυνα, καδόσχημα. Βρέθηκαν ἐπίσης κέρατο αἰγάγρου, θραῦσμα λίθινου ρυτοῦ, λίθινοι τριπτῆρες, ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν ἀνασκαφέα πιθανῶς ὑποδηλώνουν τελετουργίες.

17. ΖΑΚΡΟΣ

Στὴ Ζάκρο τῆς Κρήτης ὁ κ. Λευτέρης Πλάτων συνέχισε τὴ συντήρηση καὶ μελέτη τῶν εὐρημάτων τῶν παλαιότερων ἀνασκαφῶν. Ἀπὸ τὰ εὐρήματα ποὺ ἀποκαταστάθηκαν ἀνακοινώνονται ἐκλεκτικῶς γεφυρόστομος στάμνος μὲ διάκοσμο καλαμοειδῶν, καρποδόχη μὲ ἐσωτερικὸ σταυροειδῆ διάφραγμα, μεγάλος ἀμφορεὺς ποὺ φέρει πλατεῖς λοξὲς ταινίες.

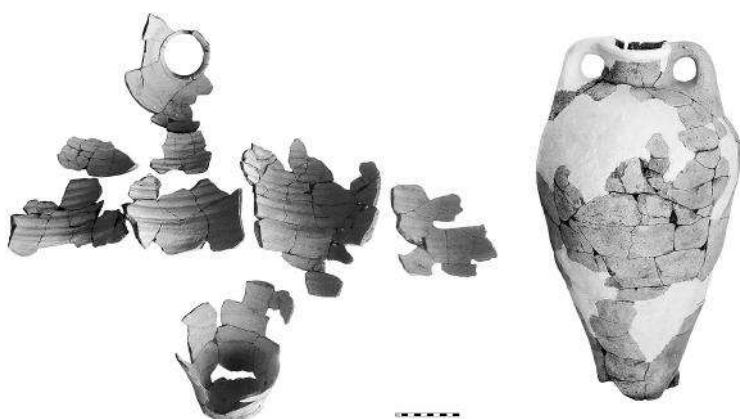
Ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ σύνολο θραυσμάτων περισσοτέρων τῶν 50 ἄωτων κυάθων μὲ τὴν ἴδια διακόσμηση, τρέχουσες σπεῖρες, ποὺ φαίνεται ὅτι ἀποτελοῦν τοπικὴ βιομηχανικὴ παραγωγή. Ἀξιοσημείωτα εἶναι τὰ θραύσματα ἐνὸς περὶ τεχνα

Ζάκρος. Αεροφωτογραφία τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου τῆς Ζάκρου.

Ζάκρος. Γεφυρόστομο αγγείο με διακόσμηση καλαμοειδών.

Ζάκρος. Άμφορέας πριν και μετά την αποκατάστασή του.

Ζάκρος. Θραύσματα διακοσμημένων κυάθων από το ανάκτορο.

Ζάκρος. Κομμάτια κυπέλλων τοῦ ζωγράφου τῶν καλαμοειδῶν.

Ζάκρος. Τὸ Ἰσχυρὸν Κτίριο μετὰ ἀπὸ τὶς ἐργασίες καθαρισμοῦ του.

Ζάκρος. Ίσχυρο Κτίριο. Δάπεδα με συλλεκτῆρες.

διακοσμημένου κυπέλλου, πού αποδίδεται στὸν «ζωγράφο τῶν καλαμοειδῶν».

Ἔργασίες καθαρισμοῦ τοῦ «ἰσχυροῦ κτιρίου» περιορίστηκαν σὲ τρία δωμάτια πού περιείχαν μεγάλα ἀποθηκευτικὰ ἀγγεῖα βυθισμένα στὸ ἔδαφος, πιθανότατα γιὰ τὴν ἀποθήκευση λαδιοῦ.

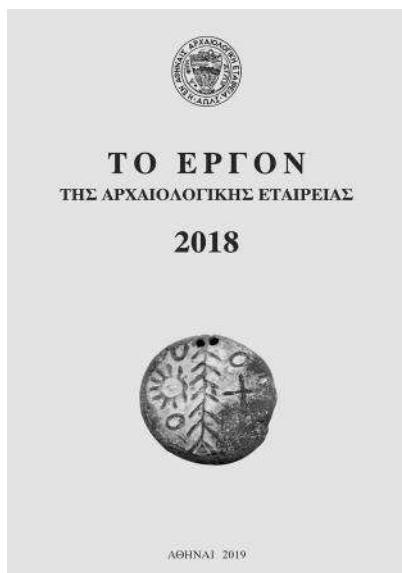
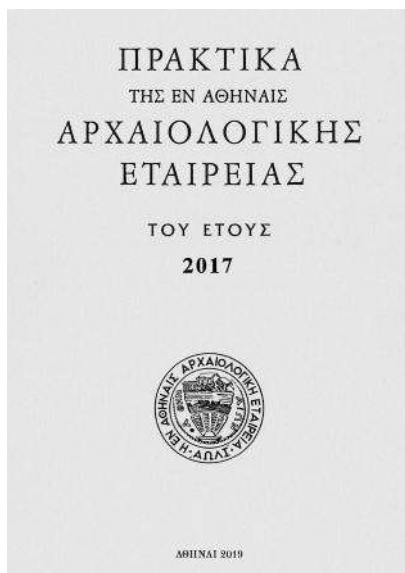
Ὁ καθαρισμὸς τῆς οἰκίας Β μᾶς παρουσιάζει τὴ δυτικὴ πρόσοψή της κατασκευασμένη ἀπὸ μεγάλους κυβολίθους καὶ σωζόμενη μέχρι τοῦ ὕψους τριῶν δόμων.

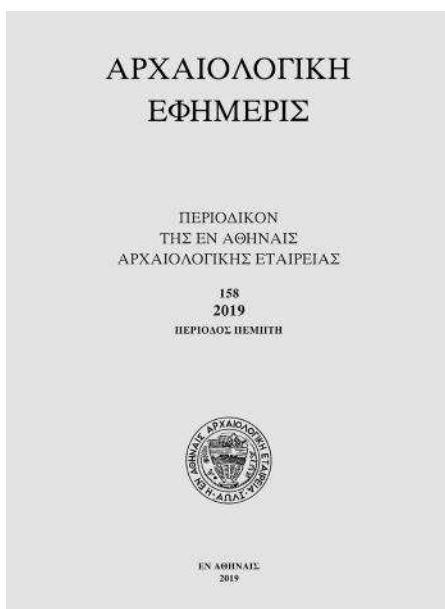
ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Παρά τις οικονομικές δυσχέρεις της περιόδου, η δημοσιευτική δραστηριότητα της Εταιρείας υπήρξε σημαντική από απόψεως αριθμού εκδόσεων και προσφοράς επιστημονικής.

Από τα περιοδικά μας εκδόθηκαν τα *Πρακτικά* του 2017 με τις αναλυτικές εκθέσεις των ανασκαφών της χρονιάς εκείνης. Έκδόθηκε ακόμη το *Έργον* του 2018, το οποίο σάς διανεμήθηκε πριν ένα χρόνο ακριβώς, και η *Αρχαιολογική Εφημερίς* του 2019, τόμος 158, με εξαιρετες μελέτες, από τις οποίες μνημονεύω μόνο μία, την ύστατη της Αγγελικής Ανδρειωμένου με τίτλο «Ενεπίγραφα αγγεία από τη νεκρόπολη της Ακραιφίας και άλλες θέσεις της Βοιωτίας». Είχε προλάβει να την δει τυπωμένη, ενώ η υγεία της είχε ήδη επιδεινωθεί.

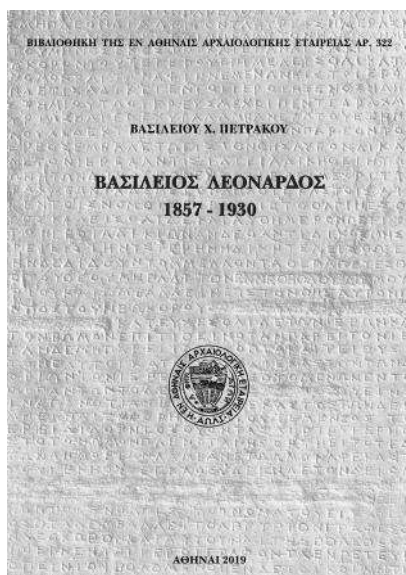
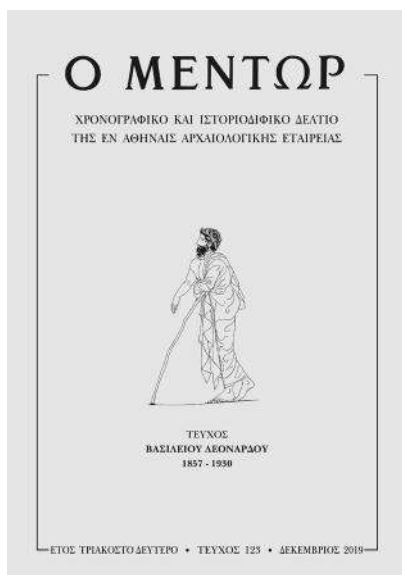
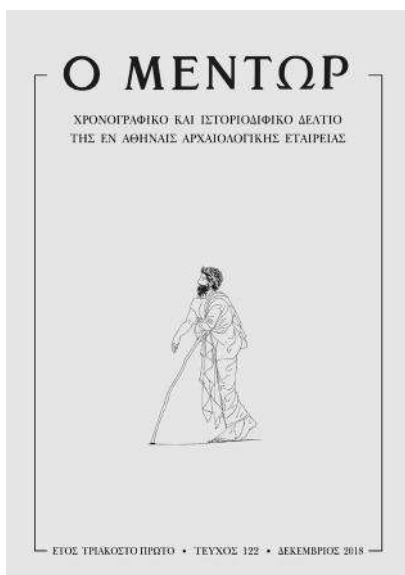
Στις αρχές του 2019 κυκλοφορήθηκε το τεύχος 122 του *Μέντορος*, πολυσέλιδο, αφιερωμένο στα σημαντικά γεγονότα

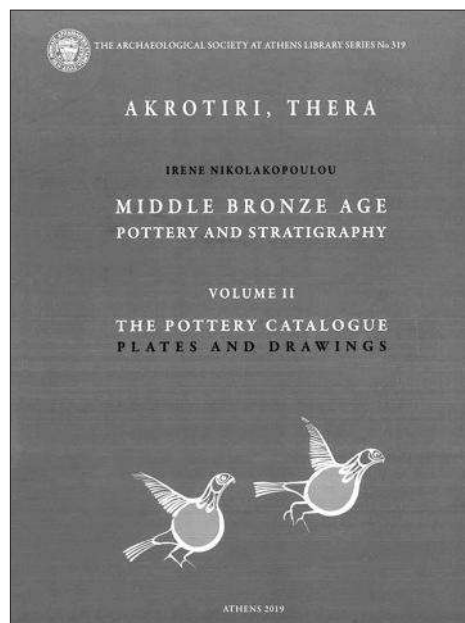
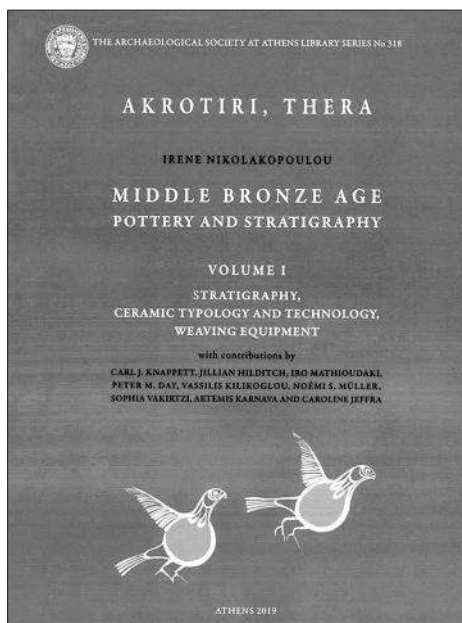

τῆς ἀρχαιολογίας στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Καποδίστρια ἕως σήμερα.

Τὸ ἐπόμενο τεύχος τοῦ *Μέντορος* ἀρ. 123 τοῦ Δεκεμβρίου 2019, ἐκτάσεως 130 σελίδων, εἶναι ἀφιερωμένο στὸν παλαιὸ Ἔφορο, συνεργάτη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ Σύμβουλό της, τὸν Βασίλειο Λεονάρδο, ἀνασκαφέα τῆς Λυκοσοῦρας καὶ κυρίως τοῦ Ἀμφιαρείου Ὠρωποῦ, τοῦ μεγάλου ἱεροῦ τοῦ Ἀμφιαράου κοντὰ στὸν Κάλαμο. Ὁ Βασίλειος Λεονάρδος, λησμονημένος σήμερα, ἦταν Ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων, Προϊστάμενος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας καὶ ἐπὶ μακρὰ ἔτη διευθυντὴς τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου καὶ διαπρεπὴς ἐπιγραφικός. Ἑλληνιστὴς ἄριστος, ὑπῆρξε ὑπέρμαχος τοῦ ἐξαρχαϊσμοῦ τῆς νεοελληνικῆς, ὑπηρετώντας μιὰν ἀνεδαφικὴ ἰδέα ποὺ τὸν ἐμπόδισε νὰ συνδεθεῖ μὲ τὴν ἐποχὴ του. Ὅπωςδήποτε ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Ἀμφιαρείου καὶ οἱ ἐπιγραφικὲς δημοσιεύσεις του ἀποδεικνύουν τὴν ἐπιστημοσύνη του. Ἕνα μεγάλο τμῆμα τοῦ νέου τεύχους καταλαμβάνει ἡ μακρόχρονη ἀλληλογραφία τοῦ Λεονάρδου μὲ τὸν μεγάλο ἐπιγραφικὸ Hiller von Gaertringen. Τὸ τεύχος κυκλοφορεῖ καὶ αὐτοτελῶς στὴ σειρὰ τῆς «Βιβλιοθήκης».

Μιάς παλαιᾶς μας ἀνασκαφῆς, τοῦ Ἀκρωτηρίου Θήρας ἓνα εἰδικὸ θέμα πραγματεύεται ἡ κυρία Εἰρήνη Νικολακοπούλου μὲ τὸ δίτομο ἔργο της «Middle Bronze Age Pottery and Stratigraphy, Weaving equipment», καὶ «The Pottery Catalogue». Πρόκειται γιὰ συστηματικὴ ἐργασία 1.200 σελίδων συνολικῶς, στὴν ὁποία ἡ συγγραφεὺς καὶ οἱ συνεργάτες της πραγματεύονται στὸν πρῶτο τόμο, τὸ θέμα τῆς κεραμικῆς τῆς Μεσοελλαδικῆς ἐποχῆς στὶς Κυκλάδες μὲ βάση τὴν κεραμικὴ αὐτῆς τῆς περιόδου ποὺ βρέθηκε στὴν ἀνασκαφὴ τοῦ Ἀκρωτηρίου, ὡς καὶ τὰ ὑφαντικὰ βάρη. Ὁ δεῦτερος τόμος ἀποτελεῖ τὸν κατάλογο τοῦ ὑλικοῦ τοῦ ὁποίου ἡ συνθετικὴ ἀνάλυση γίνεται στὸν πρῶτο καὶ εἰκονογραφεῖται μὲ πολλοὺς πίνακες καὶ σχέδια.

Ἡ κεραμικὴ καὶ τὰ λοιπὰ εὐρήματα προέρχονται ἀπὸ τὶς τομὲς ποὺ ἔγιναν στὸν χῶρο τοῦ Ἀκρωτηρίου γιὰ νὰ θεμελιωθοῦν οἱ στύλοι τοῦ δεύτερου στεγάστρου, ποὺ προστατεύει σήμερα τὶς ἀρχαιότητες τοῦ ἀρχαίου οἰκισμού.

Ὅπως γνωρίζετε, τὸ πρῶτο στέγαστρο, ποὺ εἶχε τοποθετήσει ὁ Σπυρίδων Μαρινᾶτος, εἶχε κριθεῖ ἀνεπαρκές. Τὸ δεῦτερο,

τὸ ὑπάρχον, κατασκευάστηκε μὲ τὴν πολυετὴ φροντίδα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ ὁποία τὸ παρέδωσε πλῆρες καὶ σὲ λειτουργία στὶς 12 Ἀπριλίου 2012, πρὸ ὀκτῶ ἐτῶν.

Ἡ νέα μεγάλη μελέτη ποὺ σᾶς μνημόνευσα προσθέτει πολλὰ στὴ γνώση μας γιὰ τὸν βίο καὶ τὸν ὕλικὸ πολιτισμὸ τῶν κατοίκων τοῦ Ἀκρωτηρίου κατὰ τὴ Μεσοελλαδικὴ περίοδο, ποὺ προηγεῖται τοῦ γνωστοῦ σας οἰκισμοῦ ποὺ ἀπεκάλυψε ὁ Σπυρίδων Μαρινᾶτος κατὰ τὴν περίοδο 1967-1974.

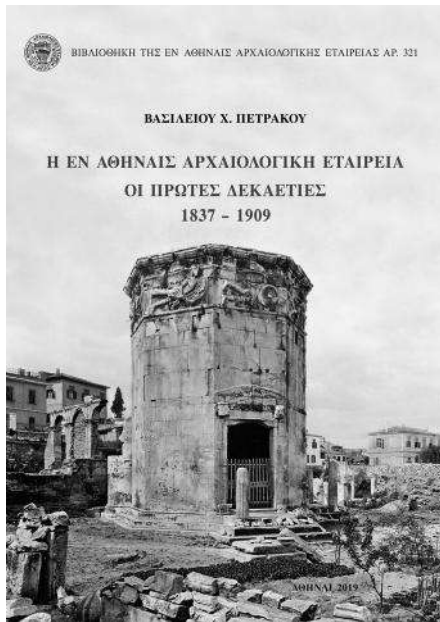
Τὸ 1995, πρὶν ἀπὸ 20 χρόνια, ἡ Ἑταιρεία εἶχε ἐκδώσει τὸ βιβλίο τῆς κυρίας Ντόρας Βασιλικοῦ, *Ὁ Μυκηναϊκὸς Πολιτισμὸς*, συστηματικὸ ἐγχειρίδιο περὶ τῆς μυκηναϊκῆς ἀρχαιολογίας. Σὲ σύντομο σχετικῶς χρόνῳ τὸ βιβλίο ἐξαντλήθηκε καὶ κρίθηκε ἀναγκαία ἡ ἀνατύπωσή του. Ἡ πρόοδος ὅμως τῶν μυκηναϊκῶν σπουδῶν σ' ὅλο τὸν κόσμον καὶ τὰ σημαντικὰ εὑρήματα ἀπὸ τὶς πολυάριθμες ἀνασκαφὲς στὴν Ἑλλάδα ἐπέβαλαν τὴ συμπλήρωση τῆς νέας ἔκδοσης καὶ ἀναθεώρηση σὲ ἀρκετὰ σημεῖα τῆς πρώτης. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴ διαφορὰ τῆς ἔκτασης μεταξὺ τῶν δύο ἐκδόσεων. Ἡ πρώτη ἀριθμεῖ 540 σελίδες καὶ ἡ δεύτερη, ποὺ βλέπετε, 719 σελίδες, δηλαδὴ

αύξηση κατὰ 179 σελίδες, ἡ ὁποία δείχνει τὸν πλοῦτο νέων μνημείων μέσα σὲ 24 χρόνια καὶ τὴν αὐξηση τῶν γνώσεων. Ἀνασκαφές στὴν Πύλο, τὴν Τίρυνθα, τὴ Μιδέα, τὴ Θήβα, τὴν Ἰωλκὸ, τὸ Διμήνι, τὴν Ἰκλαινα προσέφεραν νέα στοιχεῖα, ποὺ περιέχονται στὴ δεύτερη ἔκδοση τοῦ *Μυκηναϊκοῦ Πολιτισμοῦ*. Ἀκόμη προστέθηκαν νέα κεφάλαια γιὰ τὸν εἰκονιστικὸ ρυθμὸ, γιὰ τὰ ἱερὰ κτίρια, γιὰ τὴν ἐμπορικὴ δραστηριότητα στὴ μυκηναϊκὴ ἐποχὴ καὶ τὶς σχέσεις τῶν Μυκηναίων μὲ τὴ Μ. Ἀσία, τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἰταλία, τὶς περιοχὲς τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης. Διεξοδικὴ εἶναι ἡ ἀνάλυση τοῦ θέματος τῆς φθορᾶς καὶ τῆς παρακμῆς στὴν Ἑλλάδα τῶν ἀνακτόρων, γεγονὸς ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸ ὁρόσημο τοῦ τέλους τῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ καὶ τὴ μετάβαση στὴν Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου.

Τὸ κείμενο συνοδεύει πλούσια εἰκονογράφηση ἀπὸ 360 εἰκόνες ἐντὸς κειμένου, εἰκόνες εὐρημάτων, τοπογραφικὰ σχέδια τῶν μεγάλων ἀνεσκαμμένων μυκηναϊκῶν κέντρων καὶ νέους χάρτες περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος ὅπου παραστατικὰ δηλώνεται ἡ ἔκταση τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ὀνομάζουμε μυκηναϊκὸ. Οἱ ἄνθρωποι του, οἱ Μυκηναῖοι, ὅπως συλλήβδην γιὰ εὐκολία τοὺς ὀνομάζουμε, μιλοῦσαν ἐλληνικά. Τὸ νέο βιβλίο εἶναι ἀρχαιολογία καὶ ἱστορία μιᾶς ἀπώτατης περιόδου τοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ δεύτερη ἔκδοση τοῦ *Μυκηναϊκοῦ Πολιτισμοῦ* ἔτυχε ἤδη σημαντικῆς διάκρισης. Στὶς 31 Ἰανουαρίου 2020 ἡ Académie des Inscriptions et Belles Lettres τοῦ Institut de France ἀπέμεινε στὴ συγγραφέα τὸ Prix Ambatielos, ποὺ ἀποτελεῖ ἀναγνώριση τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τοῦ ἔργου.

Ἡ τελευταία ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις μας τοῦ 2019 ἀφορᾷ τὴν Alma Mater τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας. Ἐνα τμῆμα τοῦ βίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ περίοδος 1837-1909, τὰ πρῶτα 72 χρόνια της, ἐξιστορεῖται στὸ βιβλίο «Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία. Οἱ πρῶτες δεκαετίες». Ὅπως καὶ στὴν Ἱστορία τῶν 150 χρόνων, τὸ ἀρχαιολογικὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας ἐκτίθεται συνοπτικά. Τὸ νέο βιβλίο δὲν εἶναι ἐγχειρίδιο ἀρχαιολογίας ἀλλὰ διήγηση τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἑταιρείας καὶ τῆς κατόπιν πορείας της. Ἀπεικονίζεται ἡ ἐσωτερικὴ της λειτουργία, οἱ ιδέες τῶν πρῶτων αὐτοσχεδίων ἀρχαιολόγων καὶ ἡ γέννηση καὶ

ανάπτυξη της έπιστήμης στην αναστημένη Ελλάδα. Η Έταιρεία ιδρύθηκε τὸ 1837 κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἀντιβασιλείας. Δέκα μόλις χρόνια τὴν χωρίζαν ἀπὸ τὴ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου καὶ τὴν ἐκλογή τοῦ Καποδίστρια. Καὶ τὰ 15 ἰδρυτικὰ μέλη τῆς ποὺ ὑπέγραψαν τὴν αἴτηση ἰδρυσῆς τῆς στὶς 6 Ἰανουαρίου 1837 ἦσαν ὅλοι ἄνθρωποι τοῦ Ἀγῶνος ἢ πρόσωπα ποὺ κατείχαν ἀξιώματα στὰ πολιτικὰ σώματα τῆς περιόδου τῆς Ἐπαναστάσεως. Πολὺν γρήγορα ἔγιναν μέλη τῆς πολέμαρχοι, ὅπως ὁ Κολοκοτρώνης καὶ οἱ Μαυρομιχαλαῖοι.

Πηγές γιὰ τὴ συγγραφὴ τῆς νέας ἱστορίας εἶναι, κατὰ τὸ μέγιστο ποσοστό, τὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἐταιρείας, τὰ Πρακτικὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς καὶ τῶν Συνελεύσεων, τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ δημοσιεύματά τῆς. Ἐκεῖνο ποὺ ἐπιδιώκεται μὲ τὴ νέα μερικὴ ἱστορία τῆς εἶναι νὰ παρουσιασθεῖ ἡ ἐσωτερικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάπτυξή τῆς καὶ νὰ συσχετισθεῖ μὲ τὴν κατάστασι ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Ἑλλάδα ὡς πρὸς τὴν ἔρευνα καὶ τὴ μελέτη τῶν ἀρχαιοτήτων. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν αὐτούσια παράθεσι ἐγγράφων, αὐθεντικῶν μαρτυριῶν καὶ τὴν ἀποφυγὴ

ἐξέτασής τους ὑπὸ τὸ πρίσμα μιᾶς σημερινῆς ιδεολογίας ποὺ ἐρμηνεύει τὰ πράγματα σύμφωνα μὲ ιδέες ποὺ δὲν ὑπῆρχαν στὰ παλιὰ χρόνια.

Ἡ προστασία τῶν ἀρχαίων, πολὺ νωρὶς, ἀπὸ τὴν Ἑπανάσταση, ὑπῆρξε μέλημα λίγων ἀνθρώπων ποὺ δὲν γνώριζαν τὴν ἐπιστήμη, ὅπως τὴν ἐννοοῦμε σήμερα. Ἡ γέννηση καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ἐπιστήμης σύμφωνα μὲ κανόνες, εἶναι μία πνευματικὴ διαδικασία ποὺ ἀκόμη, 200 χρόνια μετὰ τὸ '21, συνεχίζεται. Ἡ αἰτία εἶναι ἡ ἀδυναμία τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρῶτα-πρῶτα τῶν ἀρχαιολόγων, νὰ συλλάβουν καὶ νὰ κατανοήσουν τὴν πραγματικὴ σημασία ποὺ ἔχουν γιὰ τὸν ἐθνικὸ βίο τὰ μνημεῖα. Δὲν ἐννοῶ πατριδολατρεία, οὔτε κλείσιμο μέσα στὶς ἐθνικὲς παραδόσεις. Ἡ διήγηση τῶν πραγμάτων γίνεται χωρὶς τὸν ἐξωραϊσμό τους, δηλαδὴ χωρὶς τὴν ἀπόκρυψη στοιχείων ποὺ θεωροῦμε ὅτι ἡ ἔκθεσή τους θὰ δημιουργοῦσε δυσμενῆ εἰκόνα γιὰ μᾶς, στὴν περίπτωσή μας γιὰ τὴν Ἑταιρεία. Ἰδρύματα ὅπως ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία δὲν ἀφοροῦν ἓναν στενὸ κύκλο ἀνθρώπων εἰδικῶν, ἀλλὰ ὁλόκληρη τὴν κοινωνία, ποὺ ὅσο περισσότερο γνωρίζει τὴν ἀλήθεια, τόσο καλύτερα μπορεῖ νὰ ἐκτιμήσει στὰ σωστά του μέτρα τὰ ἐπιτεύγματα τῶν παλαιότερων μας. Κυρίως ὅμως νὰ ἀποκτήσει αὐτογνωσία, κάτι ποὺ δὲν μᾶς χαρακτηρίζει ιδιαίτερα.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ἡ τριακοστὴ περίοδος τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς Διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης 2019-2020 μὲ θέμα «Νεοκλασικὴ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ Τέχνη στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν σύγχρονο κόσμο» εἶχε ὁργανωθεῖ ἀπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα καὶ Σύμβουλο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Νίκο Χαρκιολάκη, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀναλάβει νὰ διδάξει ὁ ἴδιος ἀρκετὰ μαθήματα. Ὁ ἀδόκητος θάνατός του ἀνέτρεψε τὸν σχεδιασμό του καὶ τὴν ὁργάνωση τῶν μαθημάτων ὀλοκλήρωσε ἡ Σύμβουλος κυρία Ντόρα Βασιλικοῦ κατὰ τὸ πρόγραμμα ποὺ ἀκολουθεῖ:

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΚΑΣΙΜΑΤΗ, Ἱστορικὸς Τέχνης

6 Νοεμβρίου 2019: Ἡ Ἐθνικὴ Πινακοθήκη, ἡ ἱστορία καὶ δύσκολη πορεία ἑνὸς ἐθνικοῦ μουσείου νεώτερης τέχνης. Ἀπὸ τὴν ἵδρυση καὶ τὴν ἐξεύρεση ἑνὸς οἰκοπέδου μέχρι τὴ σημερινὴ ἀναζήτηση μιᾶς νέας ταυτότητας.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΟΡΡΕΣ, Ἀκαδημαϊκὸς

13 Νοεμβρίου 2019: Ὁ ρόλος τῶν ἀρχαίων μνημείων τῆς Ἀθήνας στὴ γέννηση καὶ ἐξέλιξη τῆς Νεοκλασικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς στὴ Δύση καὶ στὴν Ἑλλάδα.

ΜΑΝΟΣ ΜΠΗΡΗΣ, Ὁμ. Καθηγητὴς Ε.Μ.Π.

20 Νοεμβρίου 2019: Τὸ φαινόμενο τοῦ Νεοκλασικισμοῦ στὴν Εὐρώπη καὶ τὴ Νεώτερη Ἑλλάδα.

LIAM O'CONNOR, Ἀρχιτέκτων μνημείων καὶ κλασικῶν κτιρίων, Μ. Βρετανία

27 Νοεμβρίου 2019: Τὸ ἔργο τοῦ Θεόφιλου Χάνσεν καὶ τὸ Μέγαρο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΜΑΡΩ ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΗ-ΑΔΑΜΗ, Όμ. Καθηγήτρια Ε.Μ.Π.

4 Δεκεμβρίου 2019: Τò έργο τοϋ Έρνέστου Τσίλλερ στην Άθήνα
11 Δεκεμβρίου 2019: Τò έργο τοϋ Έρνέστου Τσίλλερ στην
Έλλάδα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΟΥΡΙΑ, Ίστορικός Τέχνης-Έπιμελήτρια Έκθέσεων
18 Δεκεμβρίου 2019: Η Άθήνα τών περιηγητών (17ος-19ος αϊ.).
Τοπία τής αΐσθησης, τοπία τής νόησης.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΥ, Αρχιτέκτων-Μηχανικός, Γενική Διευ-
θύντρια Άναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων
ΥΠΠΟΑ έ.τ.

8 Ίανουαρίου 2020: Οί άρχές και ή ιστορία τής άναστήλωσης
τών Νεοκλασικών μνημείων στην Έλλάδα.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΟΚΚΟΥ, Αρχαιολόγος

15 Ίανουαρίου 2020: Ίωάννης Τραυλός. Η ζωή και τò έργο του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Συντηρητής Αρχαιοτήτων και Έργων
Τέχνης, Πρόεδρος τής ΠΕΝΕΠ-ΣΑΕΤ

22 Ίανουαρίου 2020: Ο ζωγραφικός διάκοσμος τών Νεοκλα-
σικών μνημείων στην Έλλάδα και ή συντήρησή του. Αρχές και
παραδείγματα.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΒΙΝΤΖΗΛΑΙΟΥ, Καθηγήτρια Ε.Μ.Π., Μέλος τοϋ Κεντρι-
κοϋ Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων ΥΠΠΟΑ

29 Ίανουαρίου 2020: Τεκμηρίωση, άποτίμηση και έπεμβάσεις
- Η συμβολή τοϋ πολιτικοϋ μηχανικοϋ στην προστασία τών
Νεώτερων μνημείων.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΩΤΙΔΗΣ, Όμ. Καθηγητής Α.Π.Θ.

5 Φεβρουαρίου 2020: Εϋρωπαϊκός και έλληνικός Νεοκλασικι-
σμός στη γλυπτική, τη ζωγραφική και τόν σχεδιασμό άντι-
κειμένων: συγκλίσεις και άποκλίσεις (Μέρος Α').

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΓΚΟΥΡΙΛΟΥ, Αρχιτέκτων-Μηχανικός, Διεύθυνση
Προστασίας και Άναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων
Μνημείων ΥΠΠΟΑ

12 Φεβρουαρίου 2020: Ἡ Νεοκλασικὴ «οἰκία Μπάρλα» στὸ Θησεῖο ὡς χαρακτηριστικὸ δείγμα τῆς μετάβασης ἀπὸ τὴν ἀνώνυμη ἀρχιτεκτονικὴ δημιουργία πρὸς τὴν ἀστικὴ Νεοκλασικὴ Ἀθηναϊκὴ κατοικία τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰ. Παρουσίαση τῆς μελέτης στερέωσης, ἀποκατάστασης καὶ ἀλλαγῆς χρήσης της ὡς παραρτήματος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΩΤΙΔΗΣ, Ὁμ. Καθηγητῆς Α.Π.Θ.

19 Φεβρουαρίου 2020: Εὐρωπαϊκὸς καὶ ἐλληνικὸς Νεοκλασικισμὸς στὴ γλυπτικὴ, τὴ ζωγραφικὴ καὶ τὸν σχεδιασμὸ ἀντικειμένων: συγκρίσεις καὶ ἀποκλίσεις (Μέρος Β').

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ, Ὁμ. Καθηγητῆς Ε.Μ.Π.

26 Φεβρουαρίου 2020: Ἡ προστασία τῆς Νεοκλασικῆς κληρονομιάς στὴν Ἑλλάδα. Προβλήματα καὶ προοπτικές.

ΜΙΧΑΗΛ ΛΥΚΟΥΔΗΣ, Καθηγητῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Πανεπιστημίου Notre Dame, USA

4 Μαρτίου 2020: Παραδοσιακὴ Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ Πολεοδομία στὴν ἐποχὴ τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς: Ἡ ὑπόθεση γιὰ τὴ συντήρηση καὶ ἐπένδυση.

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΚΑΣΙΜΑΤΗ, Ἱστορικὸς Τέχνης

11 Μαρτίου 2020: Ἡ μεταμόρφωση τῆς Οἰκίας Τσίλλερ στὴν ὁδὸ Μαυρομιχάλη στὸ Μουσεῖο Βυζαντινῆς Τέχνης Λοβέρδου ἀπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα Ἀριστοτέλη Ζᾶχο.

Πέραν τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς, κατὰ τὸ 2019 ἔγιναν στὴ μικρὴ αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἑταιρείας οἱ ἑξῆς ἐπιστημονικὲς ἐκδηλώσεις:

Τὸ Κυκλαδικὸ Σεμινάριο στίς 15 Ἰανουαρίου, 2 Ἀπριλίου, 12 Νοεμβρίου καὶ 10 Δεκεμβρίου μὲ ὁμιλητὲς τὸν κύριο Robert B. Koehl, τὴν κυρία Ἀγγελία Παπαγιαννοπούλου, τὴν κυρία Χριστίνα Τελεβάντου καὶ τὸν κύριο Jörg Rambach. Τὸ Σεμινάριο ὁργανώνεται ἀπὸ τὴν κυρία Μαρίζα Μαρθάρη.

Τὸ Μινωικὸ Σεμινάριο στὶς 22 Φεβρουαρίου καὶ 24 Μαΐου μὲ ὁμιλητὲς τὴν κυρία Melissa Eaby, τὴν κυρία Charlotte Langohr καὶ τὴν κυρία Ἡρὼ Μαθιουδάκη. Τὸ Σεμινάριο ὁργανώνεται ἀπὸ τὴν κυρία Ἐφη Σαπουνᾶ-Σακελλαράκη καὶ τοὺς κυρίους Δευτέρη Πλάτωνα, Γιάννη Παπαδάτο καὶ Colin MacDonald.

Ἀκόμη ἔγιναν στὴν Ἑταιρεία δύο ὁμιλίες:

Στὶς 13 Μαρτίου ἀπὸ τὴν κυρία Ὑλγα Παλαγγιᾶ, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου, μὲ θέμα: Ἡ λατρεία τῶν ἡγεμόνων καὶ τὰ λατρευτικὰ ἀγάλματα τῶν Πτολεμαίων καὶ τῶν Ἀτταλίδων.

Στὶς 10 Ἀπριλίου ἀπὸ τὸν κύριο Ἡρκο Ἀποστολίδη, συγγραφέα-ἱστορικό μὲ θέμα: Ὁ ραγισμένος κόσμος τοῦ Ἑρρίκου Ἵψεν: Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του.

Διήμερο συνέδριο, ὁργανωμένο ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τοῦ Ἴονίου Πανεπιστημίου κ. Σταῦρο Βλίζο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἔγινε στὶς 7 καὶ 8 Φεβρουαρίου 2020 στὰ μέγαρα τῶν δύο Ἰδρυμάτων, ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ Ἀγγελοῦ Δελιβορριᾶ, μὲ τίτλο «Ἀρχαιολογία καὶ Μουσεῖα».

Καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους ἦταν ἐπισκέψιμη γιὰ τὸ κοινὸ ἢ ἔκθεση φωτογραφιῶν ἐλληνικῶν μνημείων τοῦ Robert McCabe, ποὺ ἔγινε στὴν εἰδικὴ αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἑταιρείας γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῶν 180 χρόνων τοῦ Ἰδρύματος. Προγραμματισμένες γιὰ τὸ κοινὸ ξεναγήσεις ἔγιναν ἀπὸ τὶς δημοσιογράφους κυρίες Μαργαρίτα Πουρνάρα καὶ Κατερίνα Λυμπεροπούλου τὰ Σάββατα 16 Φεβρουαρίου, 9 Μαρτίου, 18 Μαΐου, 19 Ὀκτωβρίου, 9 Νοεμβρίου καὶ 7 Δεκεμβρίου.

Ἐπίσης, στὴν ἔκθεση ξεναγήθηκαν μαθητὲς τῆς πρωτοβάθμιας καὶ δευτεροβάθμιας ἐκπαίδευσης ἀπὸ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ σχολεῖα τῆς Ἀθήνας, καθὼς καὶ μέλη τῶν συλλόγων: Φίλοι τοῦ Μουσείου Γουλανδρῆ Φυσικῆς Ἱστορίας, μέλη τοῦ Μουσείου Μπενάκη, Φίλοι τοῦ Μουσείου τῆς Πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ περισσότερες ἀπὸ αὐτὲς τὶς ξεναγήσεις ἔγιναν ἀπὸ τὶς δημοσιογράφους κυρίες Μαργαρίτα Πουρνάρα καὶ Κατερίνα Λυμπεροπούλου.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἡ Βιβλιοθήκη μας, τῆς ὁποίας προΐσταται ὁ κ. Martin Schäfer, πλουτίστηκε, χάρις καὶ στό «Ἴδρυμα Σταῦρος Νιάρχος», μὲ 940 τόμους νέων δημοσιεύσεων, βιβλιοδετήθηκαν 115 τόμοι καὶ ἀναρτήθηκαν στὸν ἠλεκτρονικὸ κατάλογό της τὰ links 320 μονογραφιῶν, ἐκδόσεων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ διδακτορικῶν διατριβῶν, ὥς καὶ τὰ κείμενα τῶν περιοδικῶν μας ἐκδόσεων. Στὴ Βιβλιοθήκη μελέτησαν κατὰ τὸ 2019 περὶ τὶς 4500 πρόσωπα.

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ

Στὸ Ἀρχεῖο ποὺ προΐσταται ἡ κυρία Ἰωάννα Νίνου, προσέφερε ἡ κυρία Γιούλη Τσάμπρα-Ζουμπούλη ἔξι παλαιὸς χάρτες τῶν περιοχῶν Ξάνθης, Λάρισας, Θεσσαλονίκης, Ἰωαννίνων, Καβάλας, Μοναστηρίου, Βοδενῶν, Εὐβοίας, οἱ ὅποιοι προσετέθησαν στὴν εἰδικὴ συλλογὴ μας.

ΔΩΡΕΕΣ

Προσέφεραν ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας
Τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ Ἀθλητισμοῦ
Τό «Ἴδρυμα Σταῦρος Νιάρχος»
Τὸ Ἴδρυμα «Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη»
The Archaeological Society Foundation
Τό «Ἴδρυμα Ψύχα»
Ὁ κ. Stathis Andris
Ὁ κ. Ἀγγελος Χανιώτης
Ὁ κ. Μιλτιάδης Χατζόπουλος
Ἡ κυρία Χρῦσα Μαλτέζου
Ὁ κ. Μανόλης Κορρὲς

Οἱ κυρίες Μαρία καὶ Ἑρση Μπούσκαρη, εἰς μνήμην Σίλα Μπούσκαρη

Ἡ κυρία Λούση Μπρατζιώτη

Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Κόκκου

Ἡ κύρια Ντόρα Βασιλικοῦ

ΔΩΡΗΤΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Προσέφεραν βιβλία οἱ ἐξῆς φίλοι καὶ ἐταῖροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας:

Οἱ κυρίες

Χαρὰ Τζαβέλλα-Enjen

Julia Greenberg

Μαρία καὶ Ἑρση Μπούσκαρη

Οἱ κύριοι

Γεώργιος Μηλιώτης

Δημήτριος Μπελεκούκας

ΒΙΒΛΙΑΓΟΡΑ

Ἐγινε κατὰ τὸ 2018 γιὰ δέκατη ἑβδομὴ χρονιά ἡ ἐτήσια βιβλιαγορά μας ποὺ ὁργανώνεται ἀπὸ τὶς κυρίες Ντόρα Βασιλικοῦ καὶ Ἰωάννα Νίνου καὶ τὸν κ. Χριστόφορο Σπυριδάκη. Ὅπως καὶ τὶς προηγούμενες χρονιές, ἡ βιβλιαγορά μας προσήλκυσε πλῆθος βιβλιοφίλων καὶ εἰδικῶν, ἀρχαιολόγων, φιλόλογων, ἱστορικῶν. Ὁ κατάλογος τῶν εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ σπανίων βιβλίων βρίσκεται ἀναρτημένος στὴν ἰστοσελίδα τῆς Ἑταιρείας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σᾶς μίλησα γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας τοῦ 2019, ἀλλὰ βρισκόμαστε στὸ 2020, ἑννέα μῆνες πρὶν ἀπὸ τὴν συμπλήρωση τῶν 200 χρόνων ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση. Μπορεῖ νὰ γίναμε ἐνιαῖο κράτος, πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία μας τὸ 1828 μὲ τὸν Καποδίστρια, ἀλλὰ ἡ ἀνάσταση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τοῦ τόπου του ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 25 Μαρτίου 1821, ὅταν κηρύχτηκε ἡ ἐλευθερία. Καὶ οἱ ἀρχαιότητες ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη τυπικὰ γίνονται κτῆμα τοῦ ἔθνους. Θὰ χρειασθοῦν ἀρκετὰ χρόνια γιὰ νὰ ἀποκτήσει ἡ ἀρχὴ αὐτὴ ἀπόλυτο περιεχόμενο ἀλλὰ ὅλα τὰ πράγματα, διακόσια χρόνια τώρα, δὲν ἔχουν τακτοποιηθεῖ ἀκόμη στὸν τόπο μας. Εἶναι κάτι, ποὺ τὴν αἰτία του πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσουμε βαθειὰ στὸ παρελθὸν καὶ δὲν συγκεντρωθήκαμε γι' αὐτό.

Τὰ διακόσια χρόνια ἀφοροῦν καὶ τ' ἀρχαῖα τοῦ τόπου. Ἀφοροῦν καὶ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ μὴν ἔχει στοὺς ὤμους τῆς ἀκέραιο αὐτὸν τὸν σεβάσμιο ἀριθμὸ χρόνων, ἔχει ὅμως τὰ 183 χρόνια. Θὰ κάνει καὶ ἐκείνη τὸν ἀπολογισμό τῆς. Ἦταν καὶ εἶναι δημιούργημα ἀγωνιστῶν, φιλαρχαίων καὶ φιλοπάτριδων Ἑλλήνων. Δὲν ἄσκησε ποτὲ ἐξουσία καὶ τὸ ἔργο τῆς, ἔργο τῶν ἐταίρων, τῶν συμβούλων, τὸ πρόσφερε στὴν Ἑλλάδα, στοὺς Ἑλληνες «προῖκα καὶ ἀμισθί» ἐπιδιώκοντας ἓναν μοναδικὸ καὶ ἀναλλοίωτο σκοπὸ, ἐκείνον τοῦ Πιττάκη: «...τὸ κοινὸν καλὸν καὶ τὴν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διάδοσιν παντὸς ἑλληνικοῦ γράμματος, χάριν τῆς ἑλληνικῆς εὐκλείας». Εἶχε ὁ Πιττάκης συνείδηση τοῦ ἔργου του, τῆς προσφορᾶς του. Θυμίζει τοὺς λόγους τοῦ Παύλου γιὰ τὸν ἑαυτό του στὴν δεύτερη πρὸς Τιμόθεον.

Ἡ Ἑταιρεία ἔχει δεχθεῖ μομφές ἕως κατηγορίες στὸ παρελθὸν καὶ τῆς καταλογίζουν καὶ τώρα, ὅτι εἶναι συντηρητικὴ ἕως πεπαλαιωμένη. Ἐχω κι ἐγὼ τὸ μερίδιό μου στὶς αἰτιά-

σεις, γιατί γραμματεύω ἐδῶ καὶ 32 χρόνια, μὲ αὐστηρὴ τήρηση τῆς παράδοσης, ποὺ εἶναι ἡ συνεχὴς ἐπιδίωξι τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ: ἡ ἀποκάλυψη καὶ ἡ διάσωση τῶν μνημείων, ἡ μελέτη τους καὶ ἡ δημοσίευσή τους. Ἄν κάποιος θέλει τὴν ἀλλαγὴ τῆς μορφῆς τῆς Ἑταιρείας, εὐκολότερο εἶναι νὰ φτιάξει μία νέα, καθαρὴ ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες τῆς γερασμένης ἀλλὰ γεραρᾶς Ἀρχαιολογικῆς.

Πρέπει νὰ γίνεи κατανοητὸ ὅτι ἡ Ἑταιρεία φαίνεται συντηρητικὴ, γιατί δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γίνεи κοσμικὸ ἴδρυμα προσκαίρων ἐκδηλώσεων εἰς βάρος τοῦ μεγάλου της σκοποῦ, ποὺ σᾶς περιέγραψα. Ἄν ἀφαιρέσουμε, νοερώς, τὴν προσφορὰ τῆς Ἑταιρείας στὴν ἐπιστήμη, μὲ τὶς ἀνασκαφές, τὰ περιοδικὰ, τὰ βιβλία, τὴ Βιβλιοθήκη, τὸ Ἀρχεῖο, τί θὰ μείνει ὡς συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος στὴν ἀρχαιολογία διεθνῶς; Εἶναι ἡ Ἑταιρεία ἐπὶ 183 χρόνια συνεργάτης τῆς Πολιτείας ἐκπληρώνοντας μαζὶ μὲ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία ἓναν κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὸ σκοπὸ.

Ἀλλὰ σὲ ἑννέα μῆνες θὰ γίνεи ὁ ἀπολογισμὸς γιὰ τὰ τέλαντα ποὺ βρήκαμε κρυμμένα στὸ χῶμα τοῦ τόπου μας. Θὰ συναντηθοῦμε πάλι ἐδῶ μέσα γιὰ νὰ ἀπολογηθοῦμε πρὸς τὸ '21. Θὰ δώσουμε κι ἐμεῖς τὶς εὐθύνες μας γιὰ τὴν χρῆση τῆς ἐλευθερίας ποὺ μᾶς παρέδωσαν ἐκεῖνοι ποὺ τὴν ξανακέρδισαν, ἔπειτα ἀπὸ 1967 χρόνια ὑποτέλειας καὶ σκλαβιάς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ	7-10
ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ	11-66
1. Γλυφάδα Ἀττικῆς	11-12
2. Μπρεξίτζα Μαραθῶνος	12-16
3. Σικυῶν	16-19
4. Μεσσήνη	19-24
5. Θουρία	25-29
6. Ἀμύκλαι	29-33
7. Γλᾶς	33-37
8. Θήβα	37-39
9. Μολύκρειο	40-42
10. Ντικιλὶ Τὰς	43-44
11. Χαλανδριανὴ Σύρου	44-46
12. Στρόφιλας Ἄνδρου	46-49
13. Βαθὺ Ἀστυπαλαίας	49-52
14. Θήρα	52-55
15. Ζώμινθος Κρήτης	56-58
16. Κουμάσα Κρήτης	59-62
17. Ζάκρος	62-66
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	67-74
ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ	75-78
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	79
ΑΡΧΕΙΟ	79
ΔΩΡΕΕΣ	79-80
ΔΩΡΗΤΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ	80
ΒΙΒΛΙΑΓΟΡΑ	80
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	81-82

ΤΟ ΕΡΓΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ 2019
ΑΡ. ΤΟΜΟΥ 66
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ 2020
ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
«ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΕΡΙΠΝΙΑ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΕΥΑΓΓ. ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.»
ΛΕΟΝΤΙΟΥ 9 - ΑΘΗΝΑ
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΕΦΗΣ ΑΧΛΑΔΗ